

Jenni Loikkanen

TARINAMATTO SAVONLINNAN
PERHEPALVELUKESKUKSELLE

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Tammikuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 28.1.2010				
Tekijä(t) Jenni Loikkanen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma, Teatteripuvustus				
Nimeke Tarinamatto Savonlinnan perhepalvelukeskukselle					
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa Savonlinnan perhepalvelukeskukselle ns. terapiamatto/ seinätekstiili, jota toimeksiantaja pystyisi hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti ja joka toisi uusia ulottuvuuksia kaikkien perhepalvelukeskuksen työntekijöiden käyttöön. Tekstiilissä oli tarkoituksena hyödyntää värejä ja erilaisia pintoja, koska osa lapsista aistii omaa ympäristöään koskettelemalla.</p> <p>Suunnittelua varten perehdyin lasten psykiatriaan sekä lasten kehitysvaiheisiin, taideterapiaan ja värien ja muotojen teoriaan. Tarinamaton materiaaliksi valitsin villan, koska se on materiaalina minulle uusi. Lisäksi siinä kiehtoivat se, että se on tänä päivänä moderni ja kuitenkin samalla ekologinen materiaali. Tutkimusmenetelmäksi valitsin havainnoinnin, koska se on lasten kanssa työskennellessä helppo ja hyvä tapa saada informaatiota. Valmistin tutkimustilanteeseen villasta koetilkkuja, seitsemän väritilkkuja ja viisi erilaista pintaa. Tutkimuksessa lapset tekivät lehtikuvista kuvakollaaseja väreistä ja pinnoista sen mukaan, mitä heille tuli kyseisestä koetilkkusta mieleen. Tuloksia analysoidessani vertasin tutkimusaineistoa teoriaan ja mietin onko lasten mielipiteet yhteneviä teorian kanssa vai ei. Tämän jälkeen läksin luonnostelmaan maton aihetta ja toimeksiantajan palautteen mukaan tein tarvittavia muutoksia. Kun työn lopullisesta mallista oli päätetty, lähdin hakemaan siihen värejä tulosten pohjalta. Yritin poimia mukaan sellaisia värejä ja pintoja jotka ovat herättäneet lapsissa erilaisia tuntemuksia.</p> <p>Valmista työtä arvioin soveltaen Koskennurmi- Sivosen vaatesuunnittelun kehysmallin eli TIE-mallin mukaan. Työssä toteutuivat toimivuuden, ilmaisevuuden ja esteettisyyden osa-alueiden vaatimukset ja tarinamatosta tuli toimiva ja tasapainoinen kokonaisuus.</p>					
Asiasanat (avainsanat) villa, huovutus, värit, havainnointi					
Sivumäärä 59+ liite	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>Suomi</td> <td>URN:NBN:fi:mamk-opinn201087201</td> </tr> </table>	Kieli	URN	Suomi	URN:NBN:fi:mamk-opinn201087201
Kieli	URN				
Suomi	URN:NBN:fi:mamk-opinn201087201				
Huomautus (huomautukset liitteistä)					
Ohjaavan opettajan nimi Satu Kivimäki Seija Silvennoinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Savonlinnan Perhepalvelukeskus				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the master's thesis January 28, 2010	
Author(s) Jenni Loikkanen		Degree programme and option Degree Programme in Design, Theatre Costume Design	
Name of the master's thesis A Story Rug for Savonlinna Family Center			
Abstract The aim of my bachelor's thesis was to design and make a floor/wall rug for Savonlinna Family Center, to be used in children's therapy. The purpose of the rug was to bring some new elements to help the employees in their demanding work with children. The key idea in the rug was to use many different colours and surfaces, because some of the children's sense their environment by touching. In the beginning of the design project I studied theory on children's psychiatry, stages of development, art therapy as well as theory on colour and form. I chose wool as the material for my rug, because it is new to me and I wanted to learn more about it. Furthermore, at present it is a modern and at the same time an ecological material. My research method was observation, because it is a good way to elicit information when working with children. First I made some test material from the wool, seven different colours and five different surfaces. During the investigation children made picture collages from colours and forms to based on their own thoughts of the specific colour or form. During the analysis of the research material compared it with the theoretical framework. After that I started to sketch the theme of the rug and made alterations and new sketches directed by the comments of the client. After the final sketch was chosen, I started to think about the colors, based on the results of my investigation. I tried to select colors and surfaces which had invoked different feelings in the test group. I evaluated the finished work by adapting the TIE- model, the Conceptual Framework for Apparel Design by Koskennurmi- Sivonen. The finished rug materialized the requirements of functionality, expressiveness and aesthetic quality as a functional and well-balanced product.			
Subject headings, (keywords) wool, felting, colors, observation			
Pages 59+appendic	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn201087201	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Satu Kivimäki Seija Silvennoinen		Bachelor's thesis assigned by Savonlinna Family Center	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	1
2 TARINAN ALKU	2
2.1 Toimeksiantaja	2
2.2 Lasten psykiatria.....	2
2.3 Lasten kehitysvaiheet	4
2.4 Taideterapia.....	5
2.5 Värien ja muotojen maailma	6
2.5.1 Värit	7
2.5.2 Muoto ja pinta.....	12
2.6 Villa ja huovuttaminen.....	14
3 TUTKIMUSMENETELMÄ	15
3.1 Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä	15
3.2 Koeaineiston ideointi ja valmistus	18
3.3 Tutkimuksen toteutus	21
4 SISÄLLE TARINAAN	24
4.1 Havainnointiaineiston analysointi ja tulokset	24
4.2 Värien herättämät mielikuvat	26
4.3 Pintojen herättämät mielikuvat	34
5 TARINAMATTO.....	39
5.1 Luonnostelua	39
5.2 Arviointi	47
6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN TARKASTELUA.....	50
7 POHDINTA.....	53
LÄHTEET	56
KUVALUETTELO	59
LIITTEET	

1 JOHDANTO

En halunnut opinnäytetyössäni lähteä sille aina niin perinteiselle puuvustuslinjalle ja aloin miettiä, kuinka saisin yhdistettyä muotoilua ja terveydenhoitoa, koska minulla on jo olemassa aiempaa koulutusta terveydenhoitoalalle. Lisäksi halusin ehdottomasti, että työ liittyy tavalla tai toisella lapsiin, sillä he ovat niin aitoja ja antoisia työskentelekumppaneita. Lapset ovat liikkuvaisia ja äänekkäitä sekä tuntuvat olevan aina esillä. Me aikuiset emme kuitenkaan välttämättä aina ehdi emmekä jaksaa huomata, mitä kaikkea heillä on sanottavanaan. Tämän ajatuksen ympärille alkoivat ajatukset keskittyä, ja päätin yrittää tuoda jotain uutta erityistarpeessa olevien lasten kanssa työskenteleville hoitoalan ammattilaisille.

Olin yhteydessä Itä-Savon sairaanhoitopiirin Perhepalvelukeskukseen, josta ilmaistiin kiinnostusta yhteistyöhön. Kun tutustuin paikkaan, alkuajatuksena oli tehdä jonkinlainen seinätekstiili, jonka avulla saataisiin tilojen yleisilmettä miellyttävämmäksi ja viihtyisämmäksi. Koska kuitenkin halusin, että valmistamallani tekstiilillä olisi selkeästi jotakin käyttöarvoa, syntyi yhteisissä palaverissa ajatus tekstiilin siirtämisestä lattialle ja tarinamatto sai alkunsa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on siis suunnitella ja valmistaa matto/ seinätekstiili, jossa hyödynnetään lasten aisteja stimuloivia värejä sekä erilaisia pintoja. Maton materiaaliksi olin valinnut etukäteen jo villan, koska se on monikäyttöinen ja kuitenkin mm. työstöominaisuuksiltaan täysin erilainen verrattuna esimerkiksi puuvillaan. Villasta valmistettavien koetilkkujen pohjana käytän mm. värien ja pintojen sekä lasten kehitysvaiheisiin pohjautuvaa teoriaa. Itse tutkimuksessa havainnoin noin kahdeksanvuotiaiden lasten tekemiä kuvakollaaseja, joita he tekevät koetilkkujen pohjalta. Näiden tulosten pohjalta pohdin lasten käsityksiä ja mielikuvia väreistä sekä erilaista pinnoista. Matossa käytettävä värimaailma on tarkoitus syntyä tutkimustuloksiin pohjautuen, samoin kuin työhön tulevat pintastruktuurit poimin tutkimustuloksista.

Tutkimuksesta saamaani aineistoa apuna käyttäen lähden tekemään luonnoksia, joista toimeksiantaja valitsee mieleisensä ja jonka pohjalta lopulta itse matto toteutetaan. Valmista työtä arvioin soveltamalla vaatesuunnittelun kehysmallia eli TIE- mallia.

2 TARINAN ALKU

Jotta ymmärtäisimme paremmin kokonaiskuvaa, on ensin tutustuttava ja ymmärrettävä pienempiä osa-alueita. Tässä työssä on mielestäni hyvään lopputulokseen pääsemiseksi olennaista hahmottaa ainakin perusteita lasten kehitysvaiheista, lasten psykiatria, väriterapiaa ja itse värejä sekä tietää, mitä villa ja huovuttaminen ovat sekä tutustua toimeksiantajaan.

2.1 Toimeksiantaja

Perhepalvelukeskus on Itä-Savon sairaanhoitopiirin (Sosteri) ylläpitämä moniammatillinen asiantuntijaorganisaatio, joka tarjoaa apua asiantuntijatuon tarpeessa oleville lapsille ja heidän perheilleen. Perhepalvelukeskuksen tarjoamiin palveluihin kuuluu mm. ohjaus ja neuvonta lapsen kehitykseen, vanhemmuuteen sekä perhe-elämän pulmiin liittyvissä asioissa sekä tutkimukset (kehitystasoarviotutkimukset, oppimisvaikeustutkimukset, puheen ja kielen kehityksen tutkimukset ja vuorovaikutushavainnointi), hoito (mm. lapsen käyttäytymis- ja sopeutumisvaikeuksiin ja perheen tunne-elämän kriiseihin ja vaikeuksiin liittyen) ja seuranta (esim. terapiat, perheterapia ja vuorovaikutukselliset hoidot). Hoidon yläikärajana on 18 vuotta ja hoitoon voi hakeutua ilman lähetettä. Lastenpsykiatrian poliklinikka toimii Perhepalvelukeskuksessa vastaten lastenpsykiatrisista erikoissairaanhoidon avopalveluista Itä-Savon sairaanhoitopiirin alueella. Lastenpsykiatriseen hoitoon hakeutuvat tarvitsevat aina lähetteen, joko lääkäriltä, terveydenhoitajalta tai Perhepalvelukeskuksen erityistyöntekijältä ja yläikäraja on hieman matalampi kuin Perhepalvelukeskukseen, eli 13 vuotta. (Itä-Savon sairaanhoitopiiri 2009.)

2.2 Lasten psykiatria

Psykiatrialla yleisesti tarkoitetaan lääketieteen erikoisalaa, joka tutkii ja hoitaa mielen-terveyden häiriöitä. Psykiatria sana tulee kreikan kielen sanoista *psyhkeé*, joka tarkoittaa mieltä ja *iatreia*, joka tarkoittaa parantamista. Lasten ja nuorten psykiatria on vain yksi psykiatrian erikoisalueista. (Lönnqvist & Lehtonen 2008, 14–15.)

Tarkastelemalla lasten ja nuorten elintapoja, voimme ymmärtää heidän mielenterveytensä. Lasten perhe, kouluympäristö, leikkiverit ja muut lähiyhteisöt ovat tärkeä osa heidän elämäänsä. Mielenterveys kuuluu erottamattomana osana lasten ja nuorten terveeseen kehitykseen, ja lapsuus on se aika, jolloin luodaan pohja ihmisen elämälle ja tulevaisuudelle, joten ei ole yhdentekevää, kuinka heitä hoidetaan. (Friis ym. 2004, 34.) Lasten psyykkisiä häiriöitä on tutkittu jo 1925-luvulta asti. Kun eri tutkimusten avulla on kartoitettu lasten psyykkisiä häiriöitä, on todettu, että useimmilla lapsilla on monia ongelmia samanaikaisesti. Leikki-ikäisillä lapsilla eroa sukupuolten välillä ei vielä näy, mutta kun tullaan murrosikään, erot ovatkin jo selvemmät. (Heikkinen 2005, 13–15.) Leikki-ikäisellä lapsella tarkoitetaan yleensä 2–6-vuotiasta lasta ja 7-vuotiaasta ylöspäin puhutaan kouluikäisistä (Aaltonen ym. 2002, 123). Tämän työn kohderyhmänä ovat pääasiassa leikki-ikään kuuluvat lapset aina pieniin koululaisiin asti.

Nyky-yhteiskunnassa lasten asema ei ole kuitenkaan ongelmaton. Aivan liian harvoin lapsilla on mahdollisuus tuoda esille omia mielipiteitä ja ajatuksia, saati sitten vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin. Aikuiset eivät ehkä ole pohtineet riittävästi sitä, mikä on lapsen kannalta hyvä ja laadukas asema, mitä kriteerejä siihen kuuluu, mikä niitä edesauttaa tai heikentää ja kuinka ne täyttyvät. (Karlsson 1999, 15.) Lapsuus on monellakin tavalla yksi ihmisen tärkeimmistä ja antoisimmista elämänvaiheista, mutta monelle lapselle ja nuorelle se on myös erittäin rankkaa aikaa. Viime aikojen valossa tarkasteltuna lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat huomattavasti lisääntyneet ja samalla myös monimutkaistuneet. Ja tämä taas vaatii ammattiauttajilta aina vain monimuotoisempaa ja monimuotoisempaa osaamista. (Friis ym. 2004, 7.)

Lasten kohdalla yleisimmät syyt psykiatriseen hoitoon hakeutumiselle ovat joko päiväkodissa tai koulussa ilmenevä levottomuus, häiriökäyttäytyminen, masennusoireet tai vaikeudet sosiaalisissa suhteissa (Taipale 1998, 60–71). Noin puolet lasten ja nuorten persoonallisuudenpiirteissä ja psyykkisissä ominaisuuksissa todetuista vaihteluista perustuu geeneihin ja toinen puoli pohjautuu ympäristötekijöihin kuten elämän muutoksiin, lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen tai traumaattisiin kokemuksiin. Koko ajan joko suoraan tai välillisesti ympäristömme biologiset, fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät muokkaavat aivojemme toimintaa ja samalla myös tunne-elämää sekä käyttäytymistä. Psyykkiseen kehitykseen ja mielenterveyteen vaikuttava geenipe-

rimä liittyy puolestaan melkein poikkeuksetta useampaan kuin yhteen geeniin. Lapsuuden laaja-alaiset kehityshäiriöt, spesifiset kehityshäiriöt (kuten lukemisen ja kirjoittamisen häiriöt) sekä aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriöt ovat siis usean geenin yhteenliittymiä. (Almqvist, 2004, 17–19; Almqvist & Moilanen, 2004, 20–42; Friis ym., 2004, 43) Lasten psyykkisten ongelmien monimuotoistuesssa, erityistuen tarpeessa olevien lasten kanssa työskentelevät aikuiset tulevat tarvitsemaan käyttöönsä koko ajan uusia työskentelymenetelmiä.

2.3 Lasten kehitysvaiheet

Yksilö kasvaa ja kehittyy koko elämänsä ajan, mutta jo kolmen kuukauden ikäinen vauva kykenee tarkkailemaan omaa ympäristöään, reagoi ulkoisiin ärsykkeisiin ja säätelee omia tunnetilojaan. Nämä saavutukset ovat emotionaalisen kehityksen ensimmäisiä askeleita. Syntymästään saakka lapsella on siis älylliset ja tunteisiin perustuvat valmiudet vuorovaikutukseen. Noin vuoden iässä lapsi oppii ilmaisemaan omia tarpeitaan, aikomuksiaan ja tunnetilojaan. 3-4-vuotiaalla lapsella on kehittynyt kaikki tärkeimmät psyykkiset rakenteet. Lapsen normaalille fyysiselle ja psyykkiselle kehitykselle onkin erittäin tärkeää läheisten ihmisten huolenpito, hoiva ja keskinäinen vuorovaikutus. (Almqvist 2004, 17–19; Almqvist & Moilanen 2004, 20–42; Friis ym. 2004, 43–44)

Pientä lasta voidaan pitää aidosti luovana, kunnes lapsi alkaa puheen ymmärtämisen ja kehittymisen myötä rajoittaa omaa toimintaansa. Samaan aikaan alkavat kehittyä myös lapsen ennakkoluulot ja erilaiset pelkotilat. Lapsen henkisen kasvun perustarpeet, eli hoiva, hellyys, kontaktien tarpeet ja hyväksytyksi tuleminen painottuvat kuitenkin eri ikäkausina eri tavoin ja yksilöllisesti. (Jarasto & Sinervo 2000, 24; Räsänen 1994, 157.) Kouluikäinen lapsi puolestaan harrastaa jo paljon, ja lapsen kehitykseen kuuluu niin hieno- että karkeamotoriikkaakin kehittävää toimintaa. Tässä iässä saavutetut onnistumisen kokemukset luovat pohjaa lapsen myöhemmälle toiminnalle ja käsitykselle aktiivisena toimijana. Kouluikää pidetään myös ratkaisevana ikänä henkisen kehityksen kannalta. Lapsen sosiaalinen vuorovaikutus lisääntyy ja hänelle aukeaa koulun kautta aivan uudenlainen tiedon maailma. (Aaltonen 2002,133,137–138.)

Lapsi osaa ja pystyy siis jo hyvinkin varhaisessa vaiheessa tuomaan itsestään esille vain asioita, joita hän haluaa. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten on mietittävä tarkkaan, kuinka pieni lapsi saadaan luottamaan melkein vieraaseen aikuiseen. Ratkaisua näihin tilanteisiin kannattaa varmana monesti lähteä etsimään lasten omasta maailmasta menemällä mukaan tarinoihin ja leikkeihin. Leikin sanotaan olevan lasten työtä, ja kun ammatti-ihminen sitä tarkkailee, uskon heidän saavan sitä kautta paljon hyödyllistä tietoa lapsesta ja hänen ajatusmaailmastaan. Kun kouluiässä oleva lapsi tai nuori tarvitsee syystä tai toisesta ammattiauttajan apua, on oikean avun saamiseksi tiedettävä, mikä on normaalia minkäkin ikäiselle lapselle ja osattava hyödyntää hoitosuhteessa oikein lapsen kehitysvaiheelle ominaisia piirteitä ja taitoja. Esimerkiksi pelkkien piirustusten perusteella voi olla aika hankalaa päästä sisään lasten ajatusmaailmaan, mutta kun he kertovat kuvastaan omin sanoin, tuo se paljon enemmän informaatioita.

2.4 Taideterapia

Terapialla tarkoitetaan hoitoa, läsnäoloa ja palvelemista. Käytännössä tämä siis tarkoittaa suunnitelmallista ja tavoitteellista hoitoa tai kuntoutusta, joka tapahtuu koulutuksen saaneen terapeutin johdolla. (Räsänen 1994, 158.) Jurveliuksen (1993, 70–76) mukaan taideterapiasta hyötyvät niin epileptiset kuin ylivilkkaat ja kehitysvammaiset lapset sekä monet tältä väliltä. On vain aina löydettävä juuri se oikea tapa lähestyä ja toimia kyseisen lapsen kanssa. Taiteen terapeuttinen arvo perustuu siihen, että sen avulla voidaan ennaltaehkäistä, työskennellä läpi, paljastaa ja ratkaista ongelmia. Taiteen koetaan myös antavan turvallisen mahdollisuuden purkaa tunteita ja samalla saada kanavoitua tiedostamattomiakin impulsseja. Taiteeseen voidaan sijoittaa tunteita symbolisesti, jolloin vaikeidenkin tunteiden kohtaaminen ja läpityöskentely helpottuu.

Taidetyöskentelyssä on lupa oivaltaa itse omia tunnetilojaan, joten se tarjoaa oivan kanavan itseilmaisuun ja lisää itsetuntemusta. Taiteen koetaan myös helpottavan ongelmien ratkaisua ja vahvistavan itseluottamusta. Taide tarjoaa myös mielekkään tavan kehittää keskittymiskykyä ja kokonaismotoriikkaa. Kuvallisen ilmaisun kautta lapsi hahmottaa helposti, että ”sottaaminen” on sallittua. Tunteiden purkamisen eli sottaamisen jälkeen tulee yleensä aina erilaiset kokeilut, jotka ilman annettuja malleja lisäävät itseluottamusta. Taideterapiassakaan lasten töitä ei pitäisi lähteä tulkitsemaan

liikaa, vaikka saman aiheen toistuessa useasti voi terapeutti saadakin joitakin vinkkejä lapsen elämäntilanteesta. Työn tekijä eli lapsi itse on aina paras tulkitsija oman työnsä suhteen ja lapselle tulisikin antaa mahdollisuus kertoa työstä omain sanoin. Näin lapsi oppii myös ilmaisemaan paremmin itseään ja saa itseluottamusta. Lapselle voi esittää työstä kysymyksiä, mutta jää lapsen päätettäväksi mitä hän siitä haluaa kertoa. (Räsänen 1994, 158–159.)

Lasten ei ole aina helppoa kertoa vieraille aikuisille vaikeista kokemuksistaan. Jos he tuntevat olonsa luonteviksi ja ympäristö on miellyttävä, asioista puhuminen ehkä hie- man helpottuu. Monesti hankalista asioista kertominen voi myös olla helpompaa, jos lapsi tekee sen huomaamattaan esim. leikin lomassa. Leikkiessään tarinamatolla ja kertoessaan samalla omia tarinoitaan ja ehkä myös omia kokemuksiaan, lasten on hel- pompi saada itseään ilmaistuksi ja tulla ennen kaikkea kuulluksi aikuisten maailmassa. Tarinamattoa voi käyttää myös virikkeenä taideterapian tai sadutuksen yhteydessä, joko kokonaisuudessaan tai jonkin tietyn värin tai pinnan osalta, jonka innoittamana lapsi voi työskennellä.

2.5 Värien ja muotojen maailma

Tämän tutkimuksen pohjalta valmistettavan tekstiilin tulisi olla erityisesti sellainen, että se on lasten mielestä mielenkiintoinen niin väreiltään kuin pinnaltaankin. Sen kuuluu olla lisäksi myös mielikuvitusta ruokkiva, eli aihealue ei saa olla liian rajoitta- va. Osa lapsista myös havainnoi paljon ympäristöään pintoja tunnustelemalla, joten mitä erilaisimpia pintoja työhön pystyy hakemaan, sen mielenkiintoisempi se on. Rih- laman (2000, 84) mukaan mm. päiväkodit ovat värien osalta kiinnostavia suunnittelu- kohteita, koska väreillä voidaan ruokkia lasten mielikuvitusta ja käyttää iloisempia värejä kuin aikuisten maailmassa. Suunnittelussa tulee kuitenkin muistaa ottaa huomi- oon myös tilassa työskentelevät aikuiset, joille ympäristön on oltava terveellinen työti- la. Myös tarinamatton suunnittelussa voi käyttää värejä monipuolisemmin, kuin tavalli- sen matton suunnittelussa, mutta suunnittelussa on muistettava huomioida myös lasten parissa työskentelevät aikuiset.

2.5.1 Värät

Värät ovat fyysisiä sekä optisia ilmiöitä. Ne voidaan kokea rauhoittavina, piristävinä, kiihottavina, ärsyttävinä tai joissakin tapauksissa jopa masentavina. Värät ovat laaja kokonaisuus, samoin niiden näkeminen. On kuitenkin tutkittu tosiasia, että värät vaikuttavat ihmisen terveyteen psykologisesti. Me koemme ja näemme värejä eri tavoin, ja näihin kokemuksiin vaikuttaa aina henkilön oma persoonallisuus, kulttuuri tai tiettyyn väriin liittyvä varhainen kokemus. (Luukkonen 1998, 7; Rihlama 1990, 27–28; Verner-Bonds 1999,12.)

Värät ovat jokaiselle meistä itsestään selvä ja arkipäiväinen asia. Väri on aistihavainto, jonka esineen pinnasta heijastunut tai aineen läpi kulkenut valo aiheuttaa ihmisen tajunnassa silmien avulla. Suhtautumisemme väreihin muodostuu kuitenkin tunteista ja kokemuksista, ja näin ollen värimielityksiä voidaan ainakin osittain pitää makuasioina. (Rihlama 2000, 40; Rihlama 1997, 7.) Voimakkaiden ja puhtaiden värien on koettu vaikuttavan ihmiseen tehokkaammin, kuin mitä taas neutraalimmat värät. Väreillä on koettu olevan vaikutusta myös mm. mielialaan, tilavaikutelmaan, lämpövaikutelmaan ja jopa esineiden painovaikutelmiin. (Wetzer 2000, 91.)

Punainen, sininen ja keltainen ovat päävärejä eli värejä, joita ei saada aikaan muiden väriaineiden sekoituksena. Kahden päävärin sekoituksista syntyy sitten välivärät, eli vihreä, violetti ja oranssi. (Huttunen 2005, 59.)

 Punaista pidetään aktiivisena ja kiihottavana värinä, jonka ihminen aistii kaikkein voimakkaimmin. Myös pienet lapset reagoivat ensimmäisenä punaiseen väriin. Konkreettisesti tämän voidaan päätellä jo siitä, että 2/3 silmän tappisoluisista on punaiselle valolle herkkiä. Voimakasta punaista pidetään silmiinpistäväenä ja väärässä ympäristössä punainen voidaan kokea myös ahdistavana, ärsyttävänä tai jopa järkyttävänä värinä. Punaisella on myös suuri tunnemerkitys. Punaisen värin positiivisiin merkityksiin kuuluu mm. se, että sitä pidetään rakkauden, intohimon, seksikkyyden värinä. negatiivisiin vaikutuksiin kuuluu taas mm. vaara, tuli, sota ja pahuus. Punaisen koetaan myös olevan kuitenkin juhlallinen väri. Joissakin oloissa sen sanotaan myös kohottavan tilan lämpövaikutelmaa tai tuntuvan raskaalle. (Anderson Feisner 2000, 119; Arnkil 2007, 247; Huttunen 2005, 23; Rihlama 2000, 56; Wetzer 2000, 91.)

 Oranssia pidetään luonnonläheisenä, elinvoimaisena, juhlavana ja iloisena värinä. Oranssin positiivisiin ominaisuuksiin kuuluu mm., että se on lämmin, kirkas ja mausteinen. Negatiivisiin ominaisuuksiin koetaan taas kuuluvan se, että se on räikeä ja viestii vaarasta. Oranssin virkistävä vaikutus tulee esille pieninä pintoina ja liian suurina, hallitsevina pintoina sen vaikutus muuttuu päinvastaiseksi, ahdistavaksi ja tukahduttavaksi. Oranssi väri koetaan myös lähestyväksi ja huomiota herättäväksi (vrt. mm turvaliivit). Joissakin tapauksissa oranssi voidaan kokea myös kiihottavana ja rauhattomuutta sekä ärsytystä herättävänä värinä. (Anderson Feisner 2000, 119; Wetzer 2000, 92–93.)

 Keltainen on helpoiten huomattavia herättäviä värejä, mutta silti sitä pidetään lämpimänä, iloisena, inspiroivana ja väriä tulvivana toivon värinä. Keltainen voi kuitenkin joissakin tapauksissa myös aiheuttaa tunteen vaarasta, sairaudesta tai petoksesta. Joissakin tapauksissa se voi myös aiheuttaa tunteen, että se liikkuu katsojaa kohti, ja tämä värin ominaisuus voi joidenkin mielestä olla hyvinkin ahdistava. Kun keltaista taitetaan valkoisella, säteilee siitä auringon lämmintä valoisuutta, jolla on todettu olevan mm. kommunikointia edistävä vaikutus. (Anderson Feisner 2000, 119–120; Wetzer 2000, 93.)

 Vihreä on laajin väriperhe, jonka ihmissilmä havaitsee ja josta johtuu myös se, että kokemukset vihreästä voivat vaihdella niin paljon henkilöstä toiseen. Vihreä on koettu jo lajihistorian alkuajoista asti rauhoittavana, virkistäväenä ja tyyntävänä värinä. Vihreä liitetään myös kasvuun, nuoruuteen ja luontoon. Vihreällä on koettu olevan ihmiseen myös fyysistä vaikutusta, sillä sen koetaan auttavan ruuansulatusta ja alentavan verenpainetta. Vihreän värin negatiivisiin mielikuviin kuuluu mm. se, että se liitetään myrkyllisyyteen, kateuteen, herkkäuskoisuuteen, raakuuteen ja vahingoniloon. Myös värin sävy vaikuttaa siitä syntyviin mielikuviin, sillä tummanvihreä tuo varmuutta ja turvallisuutta, vaaleanvihreä puolestaan rauhaa. Joissakin kulttuureissa vihreää pidetään myös hyvyyden värinä. (Anderson Feisner 2000, 120; Huttunen 2005, 125; Wetzer 2000, 93–94.)

 Sinistä pidetään monessa kulttuurissa hengellisyyden värinä, sillä mm. Kiinassa se merkitsee kuolemattomuutta. Sinisen positiivisiin ominaisuuksiin kuuluu mm. se, että sitä pidetään kuninkaallisena värinä, mutta se liitetään myös tai-

vaaseen, totuuteen, vapauteen, rauhallisuuteen, uskollisuuteen ja turvallisuuteen. Toisaalta sinistä pidetään myös kylmänä ja etäisenä värinä. Sinisen avulla saadaan myös luotua tilaan avaruuden ja ilmavuuden tunnetta. (Anderson Feisner 2000, 120; Wetzler 2000, 94–95.)

Violetti on väreistä tummin ja sitä pidetään mystisenä, rohkeana ja aristokraattisena värinä joka sisältää toivoa ja katumusta. Violetin negatiivisiin ominaisuuksiin puolestaan liitetään mm. raivo, mahtipontisuus ja surumielisyys. Täyteläisenä se saattaa aiheuttaa aggressiivisuutta ja rauhattomuutta, mutta hillitty violetti taas koetaan tynnyttävänä ja viilentävänä. (Anderson Feisner 2000, 121; Wetzler 2000, 95.)

Mustaa pidetään monesti epätoivon, murheen huonon onnen ja kuoleman värinä. Mutta mustalla on myös positiivisia ominaisuuksia, joita on mm. hienostuneisuus (vaatteissa), uskottavuus ja voima. Mustan koetaan usein imevän itseensä kaikki muut värit, mutta toimivan myös lämmönvarastojana. (Anderson Feisner 2000, 118; Wetzler 2000, 95–96.)

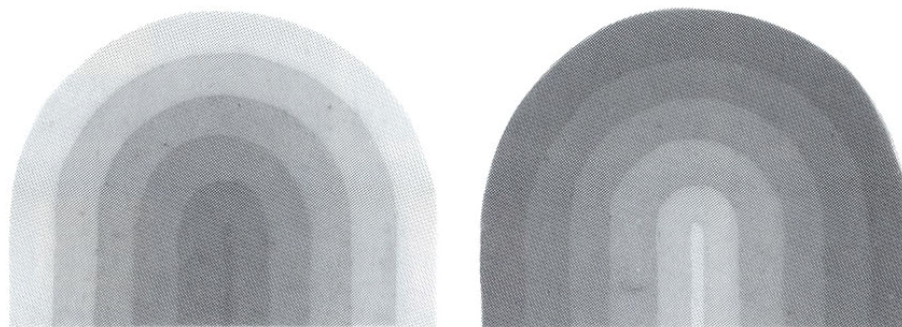

Harmaata pidetään melko neutraalina värinä, sillä se ei ole oikein negatiivinen eikä positiivinenkaan väri. Neutraaliudesta huolimatta sillä pystytään kuitenkin myös osoittamaan tietynlaista arvokkuutta (vrt. mm. miesten harmaat puvut). (Anderson Feisner 2000, 119.)

Arnkildin (2007, 246–247) mukaan mm. edellä mainittuja vihreän ja sinisen rauhoittavia ominaisuuksia ei voida pitää täysin itsestään selvinä, sillä väittämät eivät perustu hänen mukaansa aukottomiin tutkimustuloksiin. On kuitenkin totta, että väreillä on olemassa piristäviä, rauhoittavia, kiihottavia ja jopa ärsyttäviä ominaisuuksia, mutta varmuudella ei voida kuitenkaan sanoa, johtuvatko nämä ominaisuudet itse väristä vai joistakin muista siihen liittyvistä ominaisuuksista, kuten tummuudesta, kylläisyydestä, sommittelusta, muodosta, tekstuurista, kuva-aiheesta tai kenties näiden kaikkien yhdistelmästä.

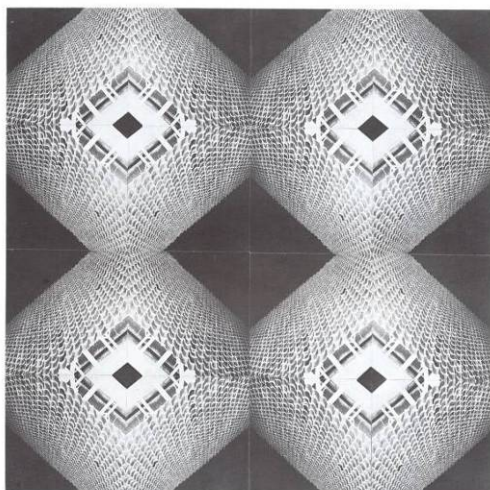
Värien avulla voidaan saada aikaan myös erilaisia etäisyys- ja syvyysvaikutelmia ja tällöin puhutaan väriperspektiivistä. Pääsääntönä voidaan pitää sitä, että kylmät sävyt antavat vaikutelman kuvataason taakse siirtymisestä, kun taas lämpimät sävyt näyttävät

vastaavasti nousevan lähemmäksi katsojaa. Perspektiiviä lisää myös tummuusaste, eli tummuus aiheuttaa tunteen sisäänpäin menosta ja vaaleus taas tuo tunteen ulospääsystä (kuva 1). (Rihlama 1997, 92.)

Kuva 1. Syvyysvaikutelma. (Rihlama 1997, 92)

Jo värien sopivalla sommittelulla ja tummuuseroilla pystytään siis luomaan kolmiulotteisuuden tuntua (kuva 2), ja näin osaltaan elävöittämään pintaa. Arnkildin (2007, 59) mukaan harvassa ihmisen luomassa materiaalissa esim. pinnan struktuuri ja kiilto vaihtelee niin rikkaasti kuin tekstiilissä. Tekstiiliä suunniteltaessa onkin juuri mm. näiden ominaisuuksien vuoksi muistettava, ettei etäisyysvaikutelma toimi välttämättä aivan samoin kuin paperilla.

Kuva 2. Kolmiulotteinen tasokuva. (Itten 1997, 57)

Väriharmoniasta eli väritasapainosta puhuttaessa arvioidaan kahden tai useamman värin yhteisvaikutusta. Väriharmonian värit saattavat olla hyvin lähellä toisiaan olevien kahden tai kolmen värin yhdistelmiä kuten vaaleansininen, keskiharmaa, musta ja valkoinen. Väririnnastuksessa voidaan käyttää myös kahta tai useampaa puhdasta vä-

riä eri vaaleusasteisina. Kun taas tarkastellaan kahden tai useamman kokonaan erivärisen värialan kokoeroa, puhutaan määrärinnastuksesta. Harmoninen väritasapaino syntyy kun tarkastellaan Goethen valoisuusarvoja (taulukko 1) käänteisesti (taulukko 2), jonka mukaan esimerkiksi kolme kertaa voimakkaampi keltainen saa peittää vain kolmasosan siitä alasta mitä vastaavasti violetti peittää, eli tämän mukaan keltaisen ja violetin suhde on 1:3. Oranssilla ja sinisellä vastaava luku on 1:2 ja punainen ja vihreä taas ovat yhtä voimakkaita, eli suhde on 1:1. (Itten 1998, 19,24.)

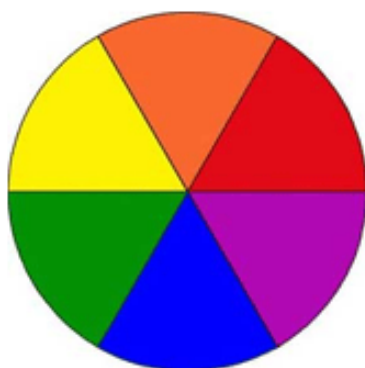
keltainen	oranssi	punainen
9	8	6
violetti	sininen	vihreä
3	4	6

Taulukko 1. Goethen valoisuusarvot.
(Itten 1998, 59)

keltainen	oranssi	punainen
3	4	6
violetti	sininen	vihreä
9	8	6

Taulukko 2. Perus- ja välivärien tasapainoiset pinta-alasuhteet. (Itten 1998, 60)

Myös vastaväreillä eli väriympyrästä vastakkaisilta sivuilta löytyvillä väreillä (kuva 3) voidaan tuoda työhön mielenkiintoa ja jännitettä. Vastavärejä käytettäessä on kuitenkin huomioitava, että ainoastaan selkeinä pintoina vastavärit voimistavat toinen toisiaan, ja vastaavasti tiheänä kuviona ne neutraloivat toinen toisensa. (Arnkind 2007, 247; Itten 1998, 49.)

Kuva 3. Vastavärit (Wetzer 2000, 12).

Värien yhteenvetona voidaan siis todetta, että vaikka kaikki värit herättävät meissä joitakin tiettyjä mielikuvia ja niillä koetaan olevan tiettyjä vaikutuksia, emme voi kuitenkaan yleistää näitä olettamuksia, ja jo esimerkiksi jokin tietty pinta tai kuva-aihe

pystyy rikkomaan mm. sinisen värin rauhoittavan ominaisuuden. Tarinamaton suunnittelussa on siis otettava huomioon värien osalta monia asioita. Esimerkiksi mattoa suunniteltaessa täytyy miettiä värejä ja väriharmoniaa. Maton värimaailma ei saa olla liian harmoninen, mutta ei myöskään liian riitasointuinen, jotta se herättäisi katsojassa/käyttäjässä erilaisia tunnetiloja laidasta laitaan, kuten tässä tapauksessa on tarkoituksena. Myös värien sävyjä on syytä miettiä tarkkaan, ja sitä, mitä niillä halutaan viestiä ja mikä on niiden ns. yleinen mielipide. Täytyy myös miettiä, halutaanko työhön tuoda värien tummuuserojen avulla esimerkiksi kolmiulotteisuutta. Suunnitteluvaiheessa on kuitenkin muistettava, että se miten joku kokee jonkun tietyn värin, ei tarkoita sitä, että kaikki muut tai edes joku toinen kokisi sen samalla tavalla. Tätä ongelmaa pyrin rajaamaan pois jo tutkimusvaiheessa sillä, että useampi lapsi työskentelee saman värin/ pinnan parissa.

2.5.2 Muoto ja pinta

Normaaleissa oloissa värit ovat pintojen, esineiden ja tilojen erottamattomia ominaisuuksia. Materiaalilla on kuitenkin suuri merkitys väriin ja sen ilmeeseen ja kääntäen väri taas voi vaikuttaa materiaalin visuaalisiin ominaisuuksiin suurestikin. Myös tekstuureilla eli pinnan ominaisuuksilla on suuri vaikutus teoksen kokemiseen. Näköaistimme on hyvin herkkä havaitsemaan erilaisia tekstuureja, ja kun katsomme esineitä, me tavallaan kosketamme niitä silmillämme. (Arnkil 2007, 59.) Yksinkertainen esimerkki pinnasta on tumman ja vaalean tai kylmän ja lämpimän värin vastakkaissuhde, joka luo vaikutelman kolmiulotteisuudesta (Pusa 1995,60). Kun mustaa viivaa yhdistetään valkoiseen, saadaan aikaan liikkuvaa, kutistuvaa ja laajenevaa pintaa (Kuva 4).

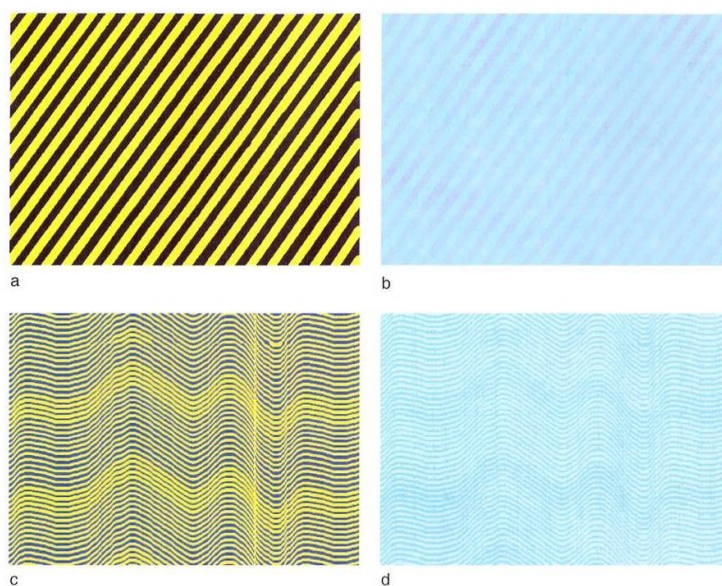

Kuva 4. Tasavälisen raidoituksen aiheuttama liikevaikutelma (Rihlama 1997, 89)

Kun teoriassa tarkastelemme elinympäristömme pintoja, tarkastelemme niitä useimmiten yksivärisinä vaikuttajina. Käytännössä elinympäristöämme pintamateriaalit ja sisustustekstiilit muodostuvat kuitenkin erilaisista väriyhdistelmistä, joiden aiheuttamat

vaikutelmat poikkeavat täysin siitä, mitä värit aiheuttavat erikseen. Kun väriyhdistelmiin usein liittyy myös kuvioita, yhdistyy silloin keskenään väridynamiikka eli värien keskinäinen vuorovaikutus ja muotojen sekä rytmien dynamiikka. Näiden kaikkien osatekijöiden tarkoituksenmukainen yhteensovittaminen on tarkkaan huomioitava, jotta pinta näkö- sekä tunneaistittuna olisi tarkoituksenmukainen. Kuviointia mietittäessä on osattava huomioida myös kuvion tarkasteluetäisyys sekä käytettävien värien voimakkuus- ja vastakohtaisuusaste. Valinnoissa kannattaakin välttää näköharhoja ja jälkikuvia aiheuttavia yhdistelmiä, ellei se ole tarkoituksenmukaista. On myös varoitettava suuria ja liian runsaita kuvioita ja muistettava, että tasapainon säilyttämiseksi on käytettävä myös kuvioimattomia pintoja. Lisäksi kannattaa huomioida, että kun on tutkittu kuvioiden aistimista, on huomattu, että vapaat muodot ovat miellyttävämpiä ja synnyttävät myönteisempää luovuutta, kuin mitä jäykät ja geometriset muodot. (Rihloma 1997, 92)

Työn pintoja ja värejä mietittäessä on siis huomioitava, että jotkut pinnat ja väriyhdistelmät aiheuttavat katsojassa tarkoituksettomia näköharhoja, ja saattavat sen vuoksi olla katsojan mielestä ärsyttäviä. Tasaraitainen ja aaltoileva kuvio (kuva 5) ovat tästä hyviä esimerkkejä, sillä silloin, kun raidoituksen värit ovat vastakohtaiset, ne ovat eniten silmää ärsyttäviä. Kun raidat taas ovat samaa sävyä tai väriympyrässä läheistä sävyä, ne vain tekevät pinnasta eläväisemmän. (Rihloma 1997, 88, 93.)

Kuva 5. Tasaraitainen ja aaltoileva kuvio (Rihloma 1997, 93)

Arnkildin (2007, 61) mukaan tekstiilin pinta- ja rakenneominaisuudet tulevat parhaiten esille yksivärisissä ja sävyltään neutraaleissa tekstiileissä, joten kun tarkoituksena on yhdistää tekstiilissä värejä ja pintaa, on muistettava jo suunnitteluvaiheessa, ettei mielenkiintoinen pinta ”huku” liialliseen värien paljouteen tai ettei samaan työhön laita liian montaa pintaelementtiä, jolloin lopputuloksesta tulee vain sekava. Toisaalta on myös huomioitava, ettei työstä tule liian ”tylsä”, sillä lapsethan tunnetusti pitävät kirkkaista väreistä. Kuvioinnin kohdalla taas on otettava huomioon maton tarkasteluetäisyys. Se ei voi koostua kokonaan kauhean pienistä kuvioista, jotka ovat tarkoitettu vain lähietäisyydeltä tarkasteltaviksi, koska silloin esim. seinälle nostettaessa pienet kuviot helposti hukkuvat taustaan tai muuten vain ”puuroutuvat”. Ja kääntäen, kuvio ei myöskään voi olla sellainen, josta ei saa lähietäisyydeltä tarkasteltuna minkäänlaista käsitystä. Jo suunnitteluvaiheessa kannattaa tietoisesti välttää sellaisten väriyhdistelmien käyttämistä, jotka helposti koetaan esim. silmää ärsyttäväksi, myös sellaista kuviointia, joka lähtee esimerkiksi katsottaessa ”juoksemaan” silmissä, kannattaa välttää.

2.6 Villa ja huovuttaminen

Työn materiaaliksi olin jo alun perin valinnut villan ja tämän kautta työskentelymenetelmäksi tuli huovuttaminen. Mitä villa ja huovuttamien sitten ylipäättään on? Villasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä lampaan karvaa, mutta myös esim. alpakan karvasta voidaan puhua villana. Huopa taas puolestaan on kangas, jossa ei ole loimea eikä kudetta, kuten perinteisessä kudotussa kankaassa. Huopaa saadaan villan karstalevystä lämpimän saippuaveden avulla muokkaamalla. Kun puhutaan huovuttamisesta, tarkoitetaan puolestaan itse menetelmää, jonka avulla villasta saadaan huopaa. Huovutettaessa villan kuidut takertuvat saippuaveden, lämmön ja mekaanisen työstämisen ansiosta toisiinsa ja syntyy ”löyhää kangasta”. Kun mekaanista työstämistä jatketaan, huopa tiivistyy ja muodostuu kestävämmäksi. Huopaa voidaan työstää useammalla tavalla, yleisimmät ovat kuitenkin tasohuovutus, jossa huopaa valmistetaan hieromalla villaa käsillä ja rullaustekniikka, jossa villaa kirjaimellisesti rullataan tukikankaan sisällä. (Sjöberg 1999, 9)

Villa on ainutlaatuinen materiaali, jonka perusominaisuuksiin kuuluu mm., että se on erinomainen lämmöneriste, joka on hylkii vettä ja on helppo puhdistaa, mutta joka on kuitenkin pestävä varoen. Villaa on paloturvallinen kuitu ja sitä on myös helppo muo-

kata, värjätä ja vanuttaa. Villa ei kuitenkaan siedä korkeita lämpötiloja, sillä kuumassa se alkaa heiketä ja yli 70 °C:n lämmössä se muuttuu kovaksi. Villan kuiturakenne on suomumainen ja huovutettaessa villakuidut liikkuessaan sekoittuvatta ja takertuvat toisiinsa kiinni. (Boncamper 1999, 101–103) Villan huopumista auttaa, kun villaa laudotaan kerroksittain, jolloin kuitusuunta vaihtuu ja huovutettaessa ne tarttuvat paremmin toisiinsa kiinni. Huovuttamisen aloittamiseen ei tarvita välttämättä muita välineitä kuin villaa, lämmintä vettä, mäntysuopaa ja kokeilumieltä. (Sjöberg 1999, 91) Miksi itse sitten valitsin villan? Villa on materiaali, jota on koulussa käsitelty ja työstetty melko vähän. Kuitenkin suurin innoite villan kokeilemiseen ja halu opetella villan työstämistä tuli, kun näin paikallisessa käsityöliikkeessä upeita villasta valmistettuja asukokonaisuuksia. Samoihin aikoihin vierailin myös ensimmäisen kerran venäläisen huopataiteilija Alexander Pilinin kotisivuilla. Piliniä kutsutaan huopapitsin isäksi ja hän on yksi huovuttamisen edelläkävijöistä. Villassa kiinnostaa myös se, että se on Pilinin sanoja lainaten ”vanha, mutta kuitenkin moderni ja samaan aikaan ekologinen materiaali.” Villan mielenkiintoa lisää myös se, että joidenkin tutkimusten mukaan huovutuksen arvellaan olevan kaikkein vanhin tekstiilin valmistustekniikka (Pilin 2009; Sjöberg 1999,91)

3 TUTKIMUSMENETELMÄ

3.1 Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä

Aineistonkeruumenetelmäksi olen valinnut tähän työhön havainnoinnin. Havainnointi sopii Anttilan (2005, 189–192) mukaan kaikenlaisten tutkimusaineistojen kokoamiseen ja se on perusedellytys kaikelle tieteelliselle työskentelylle. Havainnollisessa tietojen keruussa havaintojen tekeminen tulee olla systemaattista ja suunniteltua sekä itse havainnointitilanteesta saatu tieto kootaan järjestelmällisesti. Havaintojen teossa tulee käyttää kaikkia mahdollisia aisteja paljon tarkemmin kuin normaalitilanteissa. Havainnointitilanteesta koottavan tiedon tulee olla kuitenkin ongelmanasettelun mukaista, luotettavaa ja tarkkaa. Kun tutkimuksen kohderyhmänä on lapsia, kuten tässä opinäytetyössä ja halutaan oikeasti saada tietoa siitä, miten he kokevat värejä ja pintoja, on mielestäni helpompaa saada luotettavaa tietoa siitä havainnoimalla kuin esimerkiksi kyselyn tai haastattelun avulla.

Havainnot tutkittavasta kertovat enemmän kuin pelkät ihmisten kommentit ja havainnoita voidaan kohdistaa käyttäytymiseen, tapahtumiin ja fyysisiin kohteisiin. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa siitä, mitä ihmiset tekevät, miltä asiat tuntuvat ja näyttävät ja tämä eroaa yllättävän monesti siitä, mitä ihmiset sanovat. Havaintojen tekoon lasketaan mukaan myös tutkittavien ilmeet, eleet, liikehdintä jne. Havainnointi voi olla joko yksityiskohtaista, pitkälle luokiteltua ja jäsenneiltyä muistiinpanojen tekemistä tai kokonaisvaltaisempaa käyttäytymisen ja tapahtumien kuvausta. (Anttila 2005, 189–218; Hirsjärvi ym. 2007, 207–208) Tässä tutkimuksessa ei ole pääosassa henkilöiden käyttäytyminen, vaan tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tekemät tuotokset eli kuvakollaasit, joita he tekevät villasta valmistetun koeaineiston pohjalta. Tämän lisäksi havainnointitilanteessa on tarkoituksena myös tarkkailla kokonaisvaltaisesti lasten eleitä ja ilmeitä, kun he saavat tehtävän ja myös sen edessä. Onko kenties joku väri itsessään jo sellainen, että se herättää lapsissa inhoa, iloa jne.

Havainnointitutkimuksen luotettavuus perustuu otoksen edustavuuteen ja tarkkuuteen, johon vaikuttaa havainnoinnin täsmällisyys ja harhattomuus. Hyvänä harhattomuutena pidetään tilannetta, jossa ei ole syytä olettaa, että virheitä syntyy erityisemmin suuntaan taikka toiseen. Havaintojen lukumäärää lisäämällä voidaan puolestaan lisätä täsmällisyyttä. Havainnointimenetelmän etuna moneen muuhun menetelmään verrattuna voidaan pitää sitä, että siinä havainnot tehdään todellisuudesta, eli tutkimustilanne ei perustu pelkästään puhuttuun kommunikointiin. (Anttila 1998, 221.) Tutkimuksen luotettavuutta pyrin tässä työssä lisäämään sillä, että tutkimukseen osallistuvat lapset ovat kaikki suunnilleen saman ikäisiä, eli heillä on näin ollen suurin piirtein samanlaiset näkemykset ja ajatusmaailma. Luotettavuutta työhön saadaan lisättyä sillä, että useampi lapsi vastaa samaan kysymykseen eli tekee kollaasin samaa väriä tai pintaa koskevasta näytetilkusta, jotka on siis valmistettu huovuttamalla villasta.

Havainnointitekniikka voi olla joko strukturoitua tai strukturoimatonta havainnointia, jolloin kaikki havainnot tallennetaan muistiin erilaisia välineitä käyttäen ja saatu aineisto käydään läpi jälkepäin. Strukturoimatonta havainnointia käytetään yleensä silloin, kun halutaan saada selville mahdollisimman paljon ennakkotietoa jostakin asiasta. Tällaista havainnointia ei voida luokitella etukäteen, joten apuna käytetään tutkittavan ilmiön teoriaa, jonka avulla tiedetään, mitä oletetaan tapahtuvan ja rekisteröidään havainnoidut asiat. Ennen tutkimuksen suorittamista tulee tehdä tiettyjä val-

mistelevia toimenpiteitä. Tutkijan täytyy määritellä ja tarkentaa tavoitteet sekä päättää havainnoilta vaadittava tarkkuus. Tutkijan kannattaa myös ennen varsinaista tutkimusta tutustua tutkimuspaikalla ennakkoon tutkimuskohteeseen. Tutkijan täytyy valita tutkimuksen havainnointimenetelmät ja tutkimusajankohta, sekä tutkijan on myös mietittävä etukäteen paljonko havaintojen teko ja kirjaus vie aikaa. (Anttila 1998, 219–220.)

Tärkein valmisteleva toimenpide ennen tutkimuksen suorittamista on villasta tehtävien testimateriaalien ideointi, kokeileminen ja valmistaminen. Tietysti on oleellista myös löytää sopiva tutkimuskohde ja sopia sen tahon kanssa käytännön toimenpiteistä. Tutkimuksen tavoitteena on siis saada tietoa siitä, ovatko lasten käsitykset väreistä yhteneväisiä teorian kanssa ja mikä väri on sellainen, joka nostaa lasten mielissä eniten poikkeavia mielipiteitä. Pintastruktuurien kohdalla haluan saada selville, mikä on lasten mielestä mielenkiintoinen pinta, siis sellainen pinta, joka tuo lasten mieleen monenlaisia tuntemuksia ja ajatuksia. Tämän tutkimuksen ehdottomasti tärkein havainnointiaineisto on lasten tekemät tuotokset eli kuvakollaasit. Lisäksi videoin tilanteen, jotta tarvittaessa pystyn palaamaan itse tutkimushetkeen ja tarkistamaan tarvittaessa mm. lasten ilmeitä, eleitä ja kommentteja esimerkiksi tehtävänannon aikana ja myös itse tutkimuksen edetessä. Omat muistiinpanot tutkimustilanteen tunnelmasta ovat tärkeitä, sillä niistä voi ilmetä asioita, jotka eivät välttämättä välity videolta tai kuvalisista tuotoksista. Tässä tutkimusajankohdaksi valikoitui syksy, sillä se oli tutkimuksen etenemisen kannalta loogisin vaihtoehto. Varsinaiseksi tutkimusajaksi kannattaa valita aamu tai aamupäivä, jolloin lapset ovat vielä virkeimmillään, eikä heidän päällimmäisenä ajatuksenaan ole vain kotiin pääsy, vaan he jaksavat paremmin keksittyä käsillä olevaan tehtävään. Varsinaista ennakkotutustumista kohderyhmän kanssa ei ole mahdollista järjestää, mutta uskon, että tutustuminen päivän alussa tulee riittämään. Koska tarkoituksena on siis saada mahdollisimman paljon tietoa lasten mielikuvista ja näkemyksistä värien ja erilaisten pintojen suhteen, päädyin passiiviseen strukturoimattomaan havainnointiin. Tutkimustilanne järjestetään lasten omassa koululuokassa, jotta tila on kaikille tuttu ja turvallinen.

3.2 Koeaineiston ideointi ja valmistus

Värit villasta valmistettuihin huovutettuihin koetilkkuihin (kuva 6) tuli teorian pohjalta, eli valitsin mukaan pää- ja välivärit sekä hieman synkempänä värinä harmaan, mustan jätin tietoisesti pois. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa lasten käsityksiä ja ajatusmaailmaa väreistä ja vertailla, menevätkö nämä yksi yhteen teorian kanssa. Esimerkiksi teorian mukaan vihreä väri koetaan rauhoittavampana kuin muut. Tuleeko tämä esille myös lasten töissä tai kokevatko lapset esimerkiksi keltaisen iloisena värinä, kuten sitä teoriassa kuvataan?

Kuva 6. Värien koetilkut.

Erilaisiin pintoihin lähdin puolestaan hakemaan ideoita valokuvaamalla. Kiersin ulkona kameran kanssa ja kuvasin erilaisia mielenkiintoisia pintoja ja muotoja, joista tein sitten kuvakollaasin (kuva 7) testimateriaalin työstämisen avuksi. Tämän jälkeen lähdin kokeilemaan hieman eri tekniikoita ja erilaisten materiaalien yhdistämistä mahdollisimman mielenkiintoisten ja erilaisten pintojen aikaansaamiseksi. Jo kokeiluvaiheessa jouduin jättämään osan pintakokeiluista pois käytännön syistä, sillä mattonakin käytettävän tekstiilin pinnan tulee olla kuitenkin kulutusta kestävä ja rakennettu niin, ettei siitä saa irrotettua mitään ja sen on oltava miellyttävä myös jalan alla. Hyväksi havaitsemiani ja omasta mielestäni mielenkiintoisia sekä kehiteltävissä olevia tilkkuja lähdin työstämään edelleen eteenpäin. Nämä tilkut kävin läpi ohjaavan opettajan kanssa, tein

vielä jotakin muutoksia ja työstin lopulliset pintamateriaalikoekilut. Pintaa koskevat koetilkut (kuvat 8-12) valmistin kaikki samasta väristä eli valkoisesta, jotta väri ei olisi se tekijä, joka herättää lasten mielenkiinnon ja näin vaikuta pinnasta syntyviin mielikuviin ja ajatuksiin. Kävin esittelemässä koetilkkuja myös toimeksiantajalle. Kaikkien silloin paikalla olleiden toimeksiantajan edustajien mielestä koetilkut tuntuivat olevan oikein ihastuttavia ja toimivan oloisia, juuri lasten kanssa työskentelyä ajatellen.

Kuva 7. Kuvakollaasi erilaisista muodoista.

Mallissa A (kuva 8) villaan on lähdetty yhdistämään organzaa, joka villan kutistusvaiheessa tarttuu hyvin kiinni, vaikka onkin tekokuitua ja muodostaa näin villan pintaan uudenlaista, mielenkiintoista sekä elävää pintaa. Pinta ei ehkä tule valkoisessa villassa valkoisella organzalla tehtynä niin hyvin esille, kuin mitä värilliselle pohjalle tai värillisellä kankaalla tehtynä, mutta testimateriaalin yhtenäisyyden vuoksi haluaisin pitää tämän mallin. Koska pinnan inspiraationa oli sammal ja pinta on hyvin sammalmainen, nimesin tilkun Sammaleksi.

Kuva 8. Sammal

Mallissa B (kuva 9) on villaan taas lähdetty hakemaan uudenlaista pintaa yhdistämällä huovutusvaiheessa villaan kaksinkertaisesta villalangasta ja puuvillalangasta tehtyä helmineuletta. Suurempina pintoina neuloksen kiinnittämisessä oli hieman ongelmia, mutta sain kuitenkin pinna toimimaan mielestäni hyvin ja lopputukoksena on oikein toimiva ja elävä pinta. Koska pinta on hyvin eläväinen ja hieman röpelöisenkin oloinen, päätin nimetä sen puun röpelöisen pinnan mukaan Kaarnaksi.

Kuva 9. Kaarna

Mallissa C (kuva 10) on villan lähdetty tekemään erilaisia kohokuvioita sekä ompelukoneella että käsin ommeltujen pallon puolikkaiden ja hupatankojen avulla. Tämä pinta on selkeästi muista poikkeavin, koska siinä on tuotu eniten esiin kolmiulotteisuutta. Koska hain tietoisesti tähän rantojen kivien ja rantaan ajautuneiden risujen muotoja, nimesin sen Kiviksi.

Kuva 10. Kivet

Mallissa D (kuva 11) on villaan lähdetty hakemaan uutta pintaa ompelemalla ompelukoneella erilaisia kuvioita. Tämä pinta on toteutukseltaan yksinkertaisin, mutta kun pintaa kokeilee, erottuu siitä hyvin kolmiulotteisuus ja siinä on selkeästi oma tuntunsa muihin kokeiluihin verrattuna. Ja pinnan kolmiulotteisuus vain lisääntyy sen mukaan, mitä paksummaksi on huovutettu villa, johon kuvioita on tarkoitus ommella. Koska tässä tilkussa toistuu inspiraationa käytetyn kävyn symmetrinen pinta, oli loogista nimetä se Kävyksi.

Kuva 11. Käpy

Mallissa E (kuva 12) on villaan puolestaan yhdistetty tylliä, joka on lopullisesti kiinnitetty ompelemalla. Tylli tuo villan pehmeään pintaan karheuden tuntua ja luo näin sopivasti vastakohtaisuutta. Tyllin ollessa hieman ”takertuvainen” materiaali, kuten puiden naavakin, nimesin tämän sen perusteella Naavaksi.

Kuva 12. Naava

3.3 Tutkimuksen toteutus

Vaikka Tarinamaton kohderyhmänä ovatkin etupäässä leikki-ikäiset lapset, ajattelin, että tuloksista saa luotettavampia, jos testauksessa on mukana kouluikäisiä, jotka jaksavat ja osaavat jo keskittyä tehtävään alle kouluikäisiä lapsia paremmin. Sopivaa testiryhmää etsiessäni olin yhteydessä Savonlinnan Mertalan koulun ala-asteen opettajiin ja sain sieltä yhteydenoton 2. luokan opettajalta, jolla on 15 lapsen ryhmä. Opettaja oli innolla mukana ja sovimmekin tapaamisen, jonka aikana oli tarkoitus jo käydä läpi käytännön asioita. Itse havainnointi sovittiin viikolle 42. Varsinaisessa tutkimustilanteessa oli mukana 15 toisluokkalaista eli n. 8-vuotiasta lasta. Tutkimus tehtiin lasten omassa luokassa, joten toimintaympäristö oli kaikille tuttu. Kollaasien tekemiseen oli

varattu aikaa koko aamupäivä ja tarvittaessa olisimme voineet jatkaa myös iltapäivän puolelle, joten jokainen sai työskennellä aivan rauhassa.

Ryhmitellessäni aineistoa huomasin, että osaan väreistä tai pinnoista oli vain yksi tai kaksi vastusta johtuen ehkä melko suuresta hylättyjen töiden määrästä. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi järjestin siis toisen havainnointitilanteen, jossa teetin lisää kollaaseja niihin väreihin ja pintoihin, joista niitä puuttui. Näitä olivat väreistä harmaa, punainen, oranssi ja violetti sekä pinnoista malli B. Näin sain jokaiseen väriin ja pintaan vertailtavuuden vuoksi ja luotettavuuden parantamiseksi edes kolme vastausta. Alkuperäisestä testiryhmästä poiketen toisella kierroksella vastaajia oli vain kolme ja he olivat 4-, 6- ja 10-vuotiaita. Ohjauksesta huolimatta joku oli myös ehtinyt tehdä kaikki kollaasit samalle paperille tai ainakin kummastakin väristä tehdyt kollaasit olivat samalla paperilla, joten jotta sain työt luokiteltua, jouduin osan kollaaseista leikkelymään palasiksi.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä lapsille tulee mieleen eri väreistä ja pinnastruktuureista ja mikä on heidän mielestään mielenkiintoinen väri tai pinta. Testimateriaalina on yhteensä 13 erilaista (viisi pintaa ja kahdeksan väriä) villasta huovuttamalla valmistettua tilkkua. Jokainen väri oli merkitty numeroilla 1–7 ja pinnat vastaavasti oli merkattu kirjaimilla a – e. Analysointia varten jokaiseen työhön oli tarkoitus laittaa sen värin tai pinnan numero, josta kyseinen kollaasi oli tehty. Koska testimateriaalia on näinkin paljon ja lapset ovat kohderyhmänä, ei ole mielestäni järkevää lähteä teettämään kaikilla lapsilla kaikkia tilkkuja, sillä tutkimuksen luotettavuus saattaa kärsiä jo siinä, etteivät lapset jaksa etenkin tutkimuksen loppuvaiheessa enää kunnolla keskittyä annettuun tehtävään. Myös tulosten analysoinnissa tulisi olemaan melkoinen urakka, jos vastauksia olisi noin 180. Loogiselle ja kaikkein järkevimmälle ratkaisulle tuntui jakaa lapset n. neljän hengen ryhmiin. Näin sain hieman helpotettua omaa urakkaani tulosten arvioinnissa, sekä helpotettua huomattavasti lasten työmäärää. Ryhmät arvoin satunnaisesti, ja esim. kaikki ryhmän 1 jäsenet tekivät kollaasit kahdesta väristä ja kahdesta pinnasta. Jokainen ryhmän jäsen teki näin ollen yhteensä neljä kollaasia, jolloin esim. vihreästä pitäisi tulla neljä vastausta. Ryhmäläiset istuvat luokassa sekaisin, jotta sain minimoitua muiden saman ryhmän jäsenten vaikutusta toisten työskentelyyn.

Kaikille neljälle ryhmälle valitsin kaksi väriä ja yhden pintastruktuurin sattumanvaraisesti, toinen pintastruktuuri on kaikille yhteinen. Näiden tilkkujen pohjalta lapset tekivät kuvakollaaseja sen mukaan, mitä heille tuli kyseisestä väristä tai pinnasta mieleen. Työskentelymateriaaliksi keräsin etukäteen laidasta laitaan erilaisia kuvia aikakausi-, sanoma- ja ilmaisjakelulehdistä (mm. Glorian koti, Itä-Savo, Yhteishyvä, Pirkka ja Anna), jotta saisin mahdollisimman monipuolisen kuvamateriaalin, eikä se olisi näin ollen lopputulosta rajoittavana tekijänä. Lehtikuvista lapset saivat etsiä mieleisiä ja omaan työhön parhaiten sopivia kuvia, jotka he liittivät sitten omiin kollaaseihinsa, joihin he saivat halutessaan myös piirtää ja kirjoittaa mieleen tuleen asian, koska kirjoitettu teksti myös helpottaa töiden analysointia.

Lapset olivat alusta asti innokkaita osallistumaan. Aluksi he ihmettelivät luokassa olevaa uutta järjestystä, vierasta ihmistä ja outoja ”lappuja”, joita olin levittänyt ympäri luokkaa. Kun he olivat saaneet tehtävänannon, olivat ensimmäiset kommentit: ”*Täh? En ymmärrä.*” ja ”*En mä osaa.*”-tyylisiä, mutta kun yhdessä kävimme vielä kerran tehtävän läpi ja he tajusivat, että jokainen tekee vain omaa työtä, välittämättä kaverista, alkoi työskentely onnistua. Tarkoitukseni oli olla itse testaustilanteessa passiivinen tarkkailija, mutta pakon sanelemana jouduin osallistumaan myös tutkimuksen aikana, sillä osa lapsista halusi tulla vielä tarkistelemaan, että oli ymmärtänyt tehtävän oikein ja osan kanssa kävin vielä kahden kesken läpi ohjeita.

Kaikki lapset innostuivat erilaisista kuvista, ja osalla meinasi jopa koko homma mennä vain kuvien katseluksi ja heitä sai olla hieman ”tuuppimassa” eteenpäin ja muistuttamassa varsinaisesta tehtävästä. Väreistä tehtävät kollaasit he ehkä kokivat hieman helpommiksi kuin pinnoista tehtävät kollaasit, koska pintojen kohdalla sai useamman kerran kehottaa laittamaan esimerkiksi vain silmät kiinni ja tunnustelemaan, antamaan mielikuvitukselle vallan. Jokainen teki yhden kollaasin kerrallaan, ja kun se oli valmis, he palauttivat sen ja aloittivat uuden työstämisen.

4 SISÄLLE TARINAAN

4.1 Havainnointiaineiston analysointi ja tulokset

Aineiston analysoinnilla pyritään tuomaan aineistoon selkeyttä ja näin tuottamaan uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysin avulla aineisto pyritään tiivistämään kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää tietoa. Enneminkin tarkoituksena on lisätä aineiston informaatioarvoa, kun hajanaisesta aineistosta saadaan luotua selkeä kokonaisuus. Laadullisen aineiston analysoinnissa on perinteisesti etsitty yhtäläisyyksiä, mutta nykyään on keskitytty enemmän aineiston eroihin ja moninaisuuteen, joka on selkeästi tarkempaa ja aineistolähtoisempää. (Eskola & Suoranta 1998, 138–140.) Myös tässä työssä oli olennaista keskittyä etsimään aineistosta eroja sekä miettiä enemmän vastausten moninaisuutta kuin etsiä pelkästään luokkien sisäisiä yhtäläisyyksiä.

Laadullisen tutkimuksen selkeästi ongelmallisin vaihe on tulkintojen tekeminen, koska siihen ei ole olemassa käytännössä mitään muodollisia ohjeita, ja tulkintojen osuvuus ja hedelmällisyys on pitkälti kiinni tutkijan tieteellisestä mielikuvituksesta. Joissakin tapauksissa saattaa myös olla paikallaan unohtaa tiukasti aineistolähtöinen lähestymistapa ja yrittää vaeltaa mielikuvituksen maailmassa, joka muodostaa ns. ”helposti edettävän väylän”, eli ajatuskokeilujen ja mahdollisuuksien maailman. (Eskola & Suoranta 1998, 146–148.) Tässäkin tutkimuksessa on tämä ongelma, joten päädyin unohtamaan kokonaan pelkkään aineistoon pohjautuvan lähestymistavan ja sovelsin aineistopohjaista ja mielikuvitukseen pohjautuvaa lähestymistapaa. Aineiston analysoiminen ei silti ollut helppoa, sillä en voinut vain tehdä kaavioita ja katsoa niistä, kuinka moni vastaajaa esim. pitää punaista mielenkiintoisena värinä, vaan analysoinnissa täytyi käyttää mielikuvitusta ja keskittyä vain olennaisimpaan eli siihen, mikä on lasten mielissä herättänyt eniten erilaisia mielikuvia.

Erilaisia analyysitapoja on olemassa useita ja tässä tapauksessa mielestäni toimivin ja siten myös paras vaihtoehto on toinen ns. perinteisistä vaihtoehtoista eli tyypittely. Tyypittelyssä aineistosta ryhmitellään tyypeiksi etsimällä samankaltaisuuksia, joiden avulla aineisto esitetään yhdistettyjen tyyppien eli mallien avulla. (Eskola & Suoranta 1998, 182.) Tässä työssä tämä tarkoittaa sitä, että samasta väristä tai samasta pinnasta tehdyt kollaasit kerätään yhteen ja näin aineistoa saadaan jäsenneltyä pienempiin ryh-

miin. Tyypittelystä on erotettavissa eri tapoja, joista ensimmäinen on autenttinen eli yhden vastauksen sisältävä tyyppi, joka on esimerkkinä laajemmasta aineiston osasta. Toinen vaihtoehto on yhdistetty eli mahdollisimman yleinen tyypittely, jolloin tyypittelyyn on otettu mukaan vain sellaisia asioita, jotka esiintyvät suuressa osassa tai koko aineistossa. Kolmantena ja viimeisenä on mahdollisimman laaja tyyppi eli silloin jotkut tyyppiin mukaan otettavat asiat ovat esiintyneet vain kenties yhdessä vastauksessa. (Eskola & Suoranta 1998, 182–183) Koska tämän työn tarkoituksena on tuoda esille lasten omia mielipiteitä väreistä ja pinnoista ja käyttää sitten näitä tuloksia suunnittelun apuvälineenä. Omasta mielestäni toimivin vaihtoehto on siis yhdistetty tyypittely, joka on mahdollisimman yleinen tapa ja jossa on tarkoituksena huomioida sellaisia asioita, joita aineistossa esiintyy yleisesti.

Sain tutkimukseen kaiken kaikkiaan 68 vastausta. Aloitin aineiston läpikäymisen ja ensimmäisenä jouduin erottamaan aineistosta tutkimusongelman kannalta epäolennaisen materiaalin pois. Tässä tapauksessa osaan oli unohdettu laittaa sen väritilkun tai pintakokeilun numero, josta se oli tehty. Tällaisia vastauksia oli kaikkiaan yhdeksän eli n. 13 % kaikista vastauksista. Tämän jälkeen luokittelin kaikki vastaukset omiin ryhmiinsä. Nämä 12 ryhmää muodostuivat tutkimuksessa mukana olleista väreistä ja pinnoista.

Kun olin saanut aineiston luokiteltua, pystyin aloittamaan aineiston analysoinnin. Mietin kollaaseja katsellessani, löytyykö niistä keskenään samanlaisia, onko yhteisiä tekijöitä, mitä aiheita niissä on käytetty ja löytyykö aineistosta selkeästi muista poikkeavia töitä. Kirjasin itselleni ylös jokaisen värin ja pinnan kohdalta, mitä siitä on tehty ja mietin yhdistäviä tekijöitä adjektiivien muodossa. Yritin myös koko ajan aineistoa läpi käydessäni miettiä vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miten lapset ovat kokeneet tämän värin? Poikkeavatko lasten käsitykset väreistä verrattuna teoriaan? Miksi tämä pinta on tai ei ole heidän mielestään mielenkiintoinen? Kun katsoo ryhmiteltyä aineistoa kokonaisuutena, on se mielestäni yllättävänkin tasapainoista, eikä joukosta ole havaittavissa suuria poikkeuksia.

4.2 Värien herättämät mielikuvat

Harmaan assosiaatiot, väritilkku nro: 1. Harmaasta tehtyjä kollaaseja (kuva 13) on viisi kappaletta ja niiden aiheet vaihtelivat kovasta ja elottomasta aina pehmeään ja pörröiseen, elolliseen. Harmaata pidetään teorian mukaan melko neutraalina värinä (vrt. luku 2.5.1), ja tämä kyllä mielestäni nousee esille myös vastauksista. Kaikkien kuvien teema on melko yhtenäinen, luontoon liittyvä, vaikka jokaiselle tekijälle onkin tullut mieleen erilaisia mielikuvia ja ajatuksia. Ainoastaan kahdesta työstä löytyy sama aihealue, maa. Toisessa kollaasissa on kuvattu kovaa maata ja toisessa maantie. Yhdessä työssä on kuvattu sadevettä, johtuen ehkä siitä, että sateiset päivät ovat monesti yleisilmeeltään aika harmaita. Kahdessa muussa taas oli kuvattu pehmeyttä ja kovuutta sekaisin, sillä niistä löytyy kissa ja nahkaa sekä muita tekstiilejä. Kun vertaa kaikkia harmaasta tehtyjä kollaaseja, ei joukosta erotu selkeitä poikkeuksia. Tästä voi siis päätellä, että harmaa ei ole ollut testiryhmän mielestä sellainen väri, joka herättäisi katsojissa erilaisia tunteita ja mielikuvia.

Kuva 13. Harmaasta väristä tehtyt kollaasit sekä näytetilkkku.

Punaisen assosiaatiot, väritilkku nro: 2. Kaikkien neljän punaisesta tehdyn kollaasin (kuva 14) aihealueet vaihtelevat melkoisesti. Kun punaista pidetään teorian mukaan voimakkaana ja jopa ärsyttävänä värinä (vrt. luku 2.5.1), on näihin töihin kuitenkin kerätty kuvia, joista esiin nousevat mielikuvat vaikuttavat kaikki positiivisilta. Kuvista on havaittavissa myös jollakin tavalla melko selkeästikin sukupuolten välisiä eroja, vrt. esimerkiksi kukka vs. auto. Punainen on selkeästi tuonut lasten mieliin erilaisia asioita. Ryhmäläiset eivät ole matkineet toisiaan, vaan ovat tuoneet paperilla esiin juuri omia mielikuvia ja ajatuksia. Tämän perusteella punainen siis voisi olla sellainen väri, joka tuo lasten mieliin erilaisia asioita, ja sitä sen perusteella kannattaisi käyttää valmistettavassa tekstiilissä. Vastaukset eivät myöskään ole mielestäni liian satunnaisia, sillä töiden taustalta löytyy myös yhdistävä asia, nimittäin luonto. Kasvit, hedelmät ja eläimet kuuluvat olennaisena osana luontoon. Myös auto-kuvaan on jätetty luontoa taustaan, tietoisesti tai tiedostamatta, mutta tämä tavallaan yhdistää sen muihin tästä väristä tehtyihin töihin.

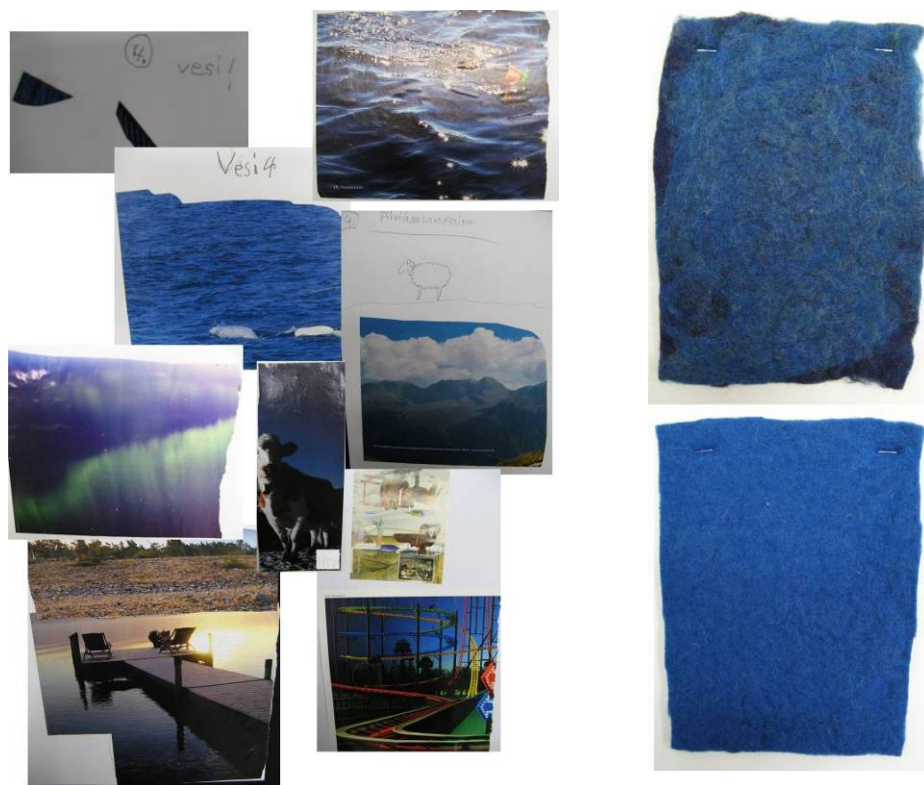
Kuva 14. Punaisesta väristä tehdyt kollaasit ja oikeassa reunassa näytetilkku.

Oranssin assosiaatiot, väritilkku nro:3. Oranssista tehdyissä neljästä kollaasista (kuva 15) kahdessa on teemana luonto, yhdessä on yhdistetty luontoa ja ihmisen tekemää ja neljännessä on kuvattu selvästi lasten mielestä iloisia ja hauskojakin tekemisiä. Kolmesta kollaasista löytyy yhdistävänä tekijänä vesi, myös kolmesta työstä löytyy yhtäläillä yhdistävänä tekijänä syksy. Johtuuko tämä sitten tutkimuksen ajankohdasta, vai siitä, että oranssi yleensäkin liitetään syksyn väriksi. Teorian mukaan oranssi on mm. iloinen väri (vrt. luku 2.5.1), vaikka joku kuva ehkä onkin hieman alakuloisen oloinen. Yleisilmeeltään kaikki vastaukset ovat kyllä mielestäni enemmän kuitenkin positiivisia kuin negatiivisia. Kaikki vastaukset ovat luonteeltaan melko samansuuntaisia, eli väri ei ole herättänyt lapsissa juurikaan eriäviä mielipiteitä. Tämä tekee vastauksista melko luotettavia, mutta sitten täytyy lähteä miettimään, kannattaako valmistettavassa tarinamatossa lähteä käyttämään sellaista väriä, joka herättää jokaisessa katsojassa samanlaisia ajatuksia?

Kuva 15. Oranssista väristä tehdyt kollaasit ja oikeassa reunassa näytetilkku.

Sinisen assosiaatiot, väritilkkut nro: 4 ja 7. Sinisiä tilkkuja on kaksi erilaista, koska halusin nähdä, tuleeko luokan sisällä mitään eroa saman värin kohdalla eri ryhmien kesken ja vaikuttaako värin sävy lopputulokseen. Vastauksia tuli yhteensä kahdeksan (kuva 16). Toinen sinistä oli siis hieman murrettu sininen (kuvassa 16 ylempi tilkku) ja toinen taas puhdas sininen (kuvassa 16 alempi tilkku). Tilkun nro 4, siis murretun sinisen kohdalla kolme vastausta viidestä liittyi veteen, kahdessa muussa oli kuvattu mm. taivasta, yötä, pilviä ja revontulia. Puhdas sininen, tilkku nro 7 toi hieman enemmän hajontaa, sillä vain yhdessä vastauksessa oli kuvattu vettä. Lopuissa kahdessa oli kuvattu iltaa, toisessa on tummuva iltataivas ja toisessa on yössä loistava tivoli. Teorian mukaan sinistä pidetään kylmänä ja etäisenä värinä (vrt. luku 2.5.1). Näistä kollaaseista ei kyllä oikein saa kylmää vaikutelmaa, ennemminkin tunnelma kuvissa on aika lämmin, vrt. esimerkiksi kesää ja vettä, mitä on kuvattu useammassa kuvassa. Puolessa kaikista vastauksista esiintyy vesi, mikä on kyllä hyvin ymmärrettävää, sillä useinhan vesi mielletään juuri siniseksi, lopuissa töissä aihe vaihtelee. Tämän värin kohdalla voidaan siis päätellä, että tulokset ovat melko paikkansapitävät, koska useammalle lapselle heräsi samansuuntaisia ajatuksia, mutta sinisessä on myös jotain, joka osalle katsojista tuo mieleen aivan erilaisia mielikuvia. Tästä voidaan myös päätellä, että värin sävyllä on vaikutusta siihen, mitä tuntemuksia se herättää katsojassa ja mitä sen kohdalla aistitaan.

Kuva 16. Sinisistä väreistä tehdyt kollaasit ja näytetilkkut oikeassa reunassa.

Violetin assosiaatiot, väritilkku nro: 5. Kun katsoo kaikkia viittä violetista väristä tehtyä kollaasia (kuva 17), on helppo huomata, että aiheet vaihtelevat joka työssä. Kollaaseissa on kuvattu mm. taivaalla leijuvia ilmapalloja, peltilehmää, yötä, perhosia ja pientä lasta. Teorian mukaan violetti koetaan osittain mystisenä ja surumielisenäkin värinä (vrt. luku 2.5.1) ja näistä kollaaseista on kyllä huomattavissa jonkinlaista mystiikkaa, sillä kolmessa työssä aiheet poikkeavat melko paljon tavanomaisesta (peltilehmä, jännittävät ilmapallot, lapsi variksen kanssa), juuri tätä teoriaa tukien. Tähän kohtaan tulleita vastauksia ei voi pitää täysin luotettavina, koska sama aihe ei toistu yhdessäkään työssä, mutta toisaalta näiden vastausten mukaan tämä on juuri sellainen väri, joka herättelee katsojan mielikuvitusta ja tuo esille erilaisia tunnetiloja.

Kuva 17. Violetista väristä tehdyt kollaasit ja oikeassa reunassa näytetilkku.

Vihreän assosiaatiot, väritilkku nro: 6. Vihreää väriä koskevia vastauksia tuli neljä (kuva 18). Vastausten perusteella lapset ovat kokeneet vihreän erittäin luonnonläheiseksi ja kesäiseksi väriksi, sillä töissä on kuvattu mm. metsää, puita, ruohoa ja kesäisiä harrastuksia, jotka usein liittyvät juuri ulkoiluun. Kaikki vastaukset ovat samansuuntaisia, eli joukossa ei esiinny poikkeavuuksia. Teorian mukaan vihreää pidetään rauhoittavana ja virkistävänä värinä (vrt. luku 2.5.1). Kaikkein kollaasien kuvista nämä ominaisuudet mielestäni tulevat esille jollakin tavalla, sillä suomalaisten inspiraation ja rauhoittumisen paikkana pidetty metsä löytyy useammasta kuvasta. Värin virkistävyttä on puolestaan mielestäni kuvattu erilaisten harrastusten kautta. Vastaukset ovat hyvin yhteneväisiä, eli voidaan päätellä, että vihreä herättää katsojassa useasti samansuuntaisia tunteita. Vastauksien yhtenevyyden takia niitä voidaan pitää myös melko luotettavina.

Kuva 18. Vihreästä väristä tehdyt kollaasit ja näytetilkku oikeassa reunassa.

Keltaisen assosiaatiot, väritilkku nro:8. Keltaisen kohdalla vastauksia tuli kuusi (kuva 19). Viidessä vastauksessa kuudesta on kuvattu syksyä ja yhdessä vastauksessa aurinkoa. Lähes kaikki syksyä koskevat kuvat ovat värikkäitä, iloisia ja aurinkoisia, ainoastaan yhdessä kuvassa on kuvattu iltaa, pimeyttä ja roudan peittämää maata. Teorian mukaan keltaista pidetään iloisena ja lämpimänä värinä (vrt. luku 2.5.1) ja näitä ominaisuuksia nousee esille mielestäni myös lasten tekemistä kollaaseista. Vastaukset ovat hyvin yhteneväisiä, joten niitä voitaneen tämän perusteella pitää melko luotettavina, mutta tämän perusteella keltainen ei kuitenkaan ole sellainen väri, joka herättäisi katsojassa erilaisia mielikuvia.

Kuva 19. Keltaisesta väristä tehtyt kollaasit ja oikeassa reunassa näytetilkku.

Tämänkaltainen aihe on hankala tutkittavaksi ja tulkittavaksi, mutta edellä esitettyjen tulosten pohjalta voin kuitenkin poimia oikeastaan kolme sellaista väriä, jotka selkeimmin toivat lasten mieliin erilaisia ajatuksia. Yhdenkään värin kohdalla ei tullut vastaan mitään suuria yllätyksiä, vaan tuloksissa esiin nousseet asiat ovat melko pitkälle yhteneviä teoriaosassa väreistä esitettyjen asioiden kanssa. Minkään värin kohdalla ei myöskään ollut havaittavissa, että yksi vastaus olisi poikennut täysin muista. Kuitenkin esimerkiksi keltaisen kohdalla olin hieman yllättynyt siitä, että lähes kaikki vastaajat kokivat sen niin vahvasti syksyn väriksi, kun itse taas enemmän mieltäisin sen kesää, lämpöä ja aurinkoa koskevaksi väriksi. Toisaalta tämä työn kannalta on vain

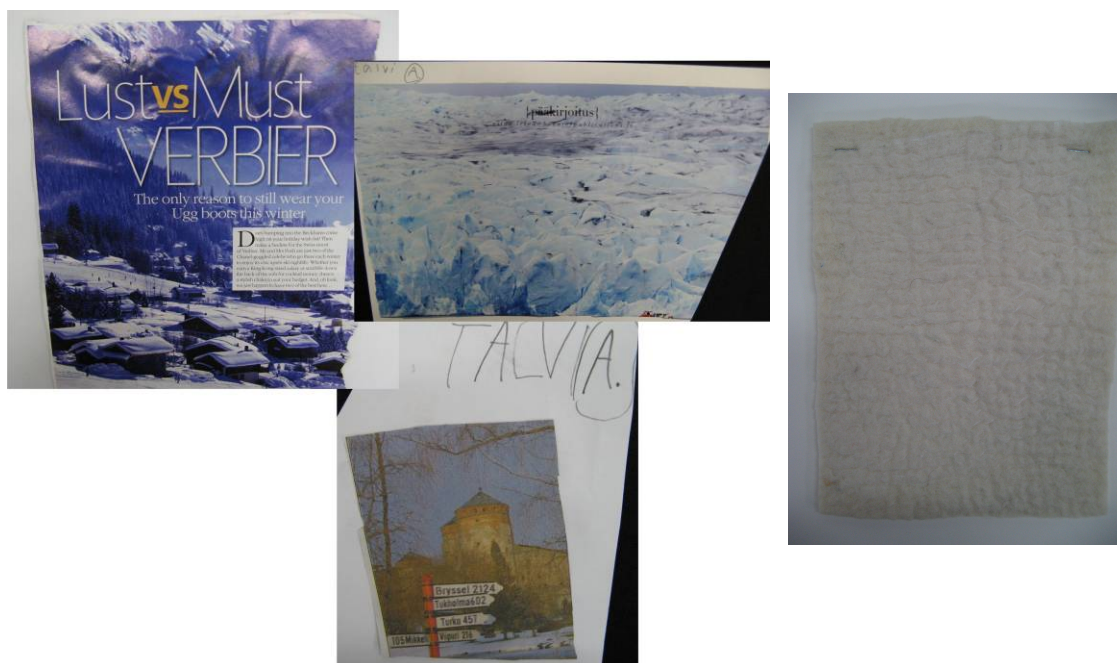
hyvä asia, että väri herättää useammanlaisia mielikuvia, kuin mitä itselleni ensimmäisen tulee mieleen, sillä sitähan tässä tutkimuksessa pyritään selvittämäänkin. Lasten ajatusmaailmaan on saattanut myös vaikuttaa tutkimuksen ajankohta eli syksy, sillä kollaaseissa käytettyjen syyskuvien värimaailmat ovat hyvin keltapainotteisia. En myöskään pysty kokonaan sulkemaan vastauksista pois sitä mahdollisuutta, että samaan ryhmään kuuluneet eivät olisi ottaneet toisistaan vaikutteita.

Koska tämän tutkimuksen tarkoituksena on saada nostettua esiin kaikkien värien joukosta nimenomaan sellaisia värejä, jotka nostavat lapsissa esille erilaisia tunteita ja ajatuksia mahdollisimman monipuolisesti, olen mielestäni saanut ainakin suunta antavia vastuksia tähän. Tuloksien mukaan muista jotenkin poikkeavina ilmenneet värit ovat punainen, sininen ja violetti, sillä näiden värien vastauksissa on havaittavissa eniten vaihtelua, mutta töissä käytetyt teemat ovat kuitenkin omalla tavallaan teoriaan pohjautuvia. Värien herättämien mielikuvien tutkiminen on melko vaikea aihe, olen kuitenkin mielestäni onnistunut saamaan tämän tutkimuksen avulla jonkinlaisen kuvan lasten värikäsityksistä ja voin soveltaa tutkimuksesta saamaani tietoa tarinamaton suunnittelussa.

4.3 Pintojen herättämät mielikuvat

Pintatilkkujen pohjalta saadusta aineistosta havainnoin enemmän sitä, mitkä pinnat nostavat lapsissa eniten esille erilaisia tunteita ja ajatuksia. Koska maton yhtenä tarkoituksena on herättää lapsissa monenlaisia tunteita ja ruokkia mielikuvitusta erilaisten pintojen avulla.

Pintastrukturi A:n liittyvät assosiaatiot: Tähän kohtaan tulleita vastuksia on yhteensä kolme (kuva 20) ja niissä kaikissa on selkeästi yhteinen tema: talvi. Pinta on tunnisteltaessa hyvin saman oloinen kuin mitä kuvissa esiintyvä lumikin on, hieman rakeinen ja röpelöinen. Kuvista nousee myös esille melko paljon vastakohtia, kuten pehmeä-kova, terävä-tylppä luonto-ihminen ja suuri-pieni. Kaikkien kuvien tunnelma on mielestäni rauhallinen. Näistä kuvista on havaittavissa monia eri sinisen sävyjä aina lähes mustaan asti sekä myös puhdasta valkeaa. Koska vastukset ovat tässä kohdin näinkin yksimielisiä, voitaisiin tästä päätellä, että tämä pinta ei ole sellainen joka lasten mielissä herättää niin monipuolisesti erilaisia ajatuksia, kuin mitä on tarkoituksena.

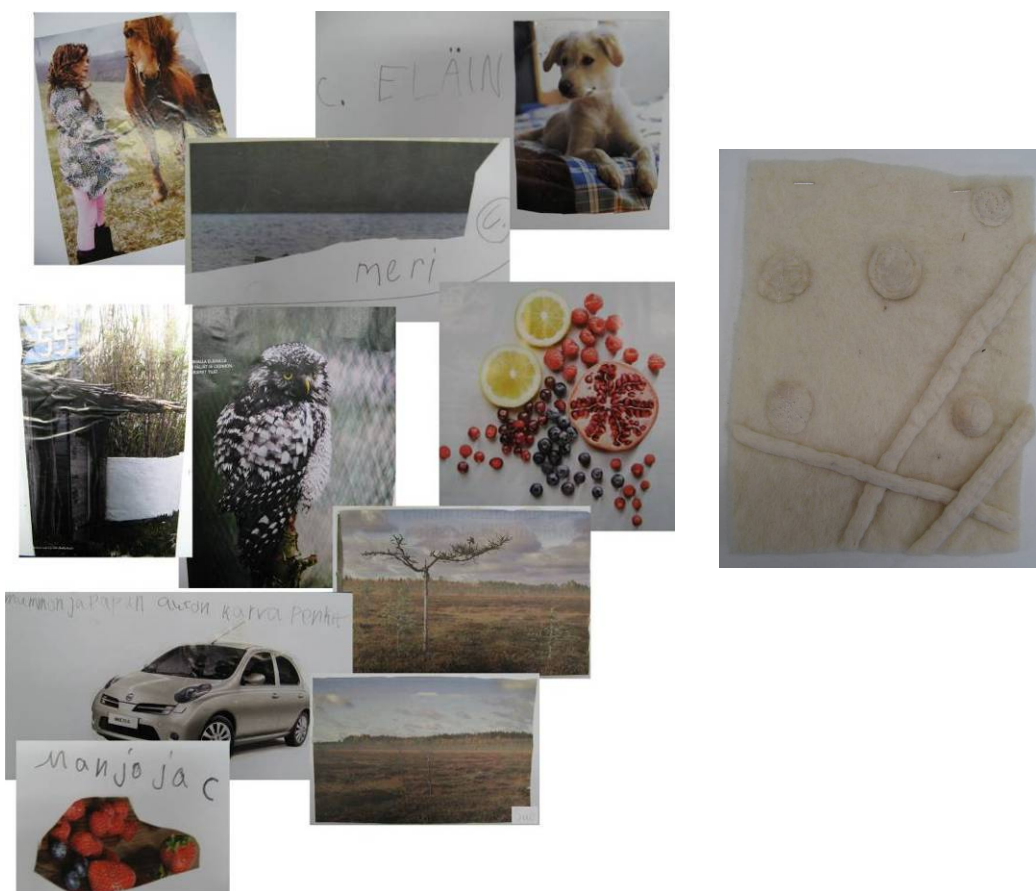
Kuva 20. Pinnasta A tehdyt kollaasit ja näytetilkku oikeassa reunassa.

Pintastruktuuri B:n liittyvät assosiaatiot: Tähän kohtaan tuli myös kolme vastausta (kuva 21), ja kahdessa kollaasissa kolmesta on kuvattuna jokin eläin, kahdesta löytyy myös kotiin liittyviä asioita. Kollaasien esiintyvät aiheet ovat melko vaihtelevia, mikä antaa suuntaa sille, että tämä pinta olisi ollut vastaajien mielestä sellainen, joka tuo mieleen eri asioista vastaajasta riippuen.

Kuva 21. Pinnasta B tehdyt kollaasit ja näytetilkku oikeassa reunassa.

Pintastruktuuri C:n liittyvät assosiaatiot: Tämä pintatilkku oli kaikille yhteinen ja kollaaseja onkin yhteensä kymmenen (kuva 22). Koska vastauksia on selkeästi enemmän kuin muissa, on hajontakin tämän tilkun kohdalla suurempaa. Tämänkin tilkun kohdalla vastaukset ovat melko luontopainotteisia, vain yhdessä kuvassa on auto ja siinäkin se ei ole pääosassa. Tämä pinta on herättänyt mielestäni mukavasti hajontaa ja osa vastaajista on mahdollisesti katsonut vain jotakin osia testimateriaalista, ja toiset taas ovat selkeästi katsoneet kokonaisuutta. Moninaiset mielikuvat ovat pintojen kohdalla toivotuimpia elementtejä, ja tämä pinta selkeän erilaisuutensa vuoksi vastaa mielestäni juuri tähän tavoitteeseen.

Kuva 22. Pinnasta C tehdyt kollaasit ja näytetilkku oikeassa reunassa.

Pintastruktuuri D:n liittyvät assosiaatiot: Tähän kohtaan vastauksia tuli neljä (kuva 23). Kaikkien kollaasien teema on hyvin talvinen ja vain yhdessä kollaasissa talvea ei ole kuvattu suoraan. Suoraan talvea koskevien kuvien tunnelma on hyvin samanlainen, lumi on kuvattu sinertävänä ja maisema on jotenkin rauhallinen. Kun kollaaseja katsoo tarkemmin, niistä löytyy lumen lisäksi myös toinen yhdistävä tekijä, sillä kolmesta vastauksesta on löydettävissä jokin eläin, eroja löytyy myös siitä, että kahdessa kuvassa näkyy ihmisen kädenjälkeä ja kahdessa on puhdasta luontoa. Ensi näkemältä vastaukset siis ovat melko yhteneväiset, mutta kun niitä katsoo ja pohtii tarkemmin, alkaa niistä löytyäkin eroavaisuuksia, kuten tutkimuksen pohjimmaisena ajatuksena onkin.

Kuva 23. Pinnasta D tehdyt kollaasit ja näytetilkkku oikeassa reunassa.

Pintastrukturi E:n liittyvät assosiaatiot: Kaikissa neljässä kollaasissa (kuva 24) on kuvattu luontoa ja eläimiä. Näistäkin vastauksista on havaittavissa yhteinen teema, luonto, mutta kun vastauksia tarkastelee kokonaisuutena, huomaa, että vastausten välillä on havaittavissa monia vastakohtia, kuten mm. pehmeä-karhea ja kesä-talvi. Tämän pinnan kohdalla vastaukset eivät kuitenkaan ole niin vaihtelevia, mitä olisin pintojen kohdalla odottanut olevan, joten tästä voitaneen tehdä yksinkertainen päätelmä, että tämä pinta ei ole ollut sellainen, joka olisi lasten mielestä kiinnostava ja sellainen joka tuo eri katsojille mieleen erilaisia asioita.

Kuva 24. Pinnasta E tehdyt kollaasit ja näytetilkku oikeassa reunassa.

Koska pintojen kohdalla oli tarkoituksena saada selville, mikä/ mitkä pinnoista ovat lasten mielestä mielenkiintoisia, tarkkailin siis enemmänkin vastausten eroavaisuuksia kuin sitä, että kaikki olisivat vastanneet samalla tavalla. Koska pinta C on selkeästi muista poikkeavin, toi se myös monipuolisimmat vastaukset. Tämä pinta on myös kaikista pintakokeiluista kolmiulotteisin, ehkä se sen vuoksi herätti se lasten mielissä myös eniten erilaisia vastauksia. Tosin tähän saattaa osin vaikuttaa myös se, että se oli sellainen pinta, josta kaikki tutkimukseen osallistuneet tekivät kollaasin.

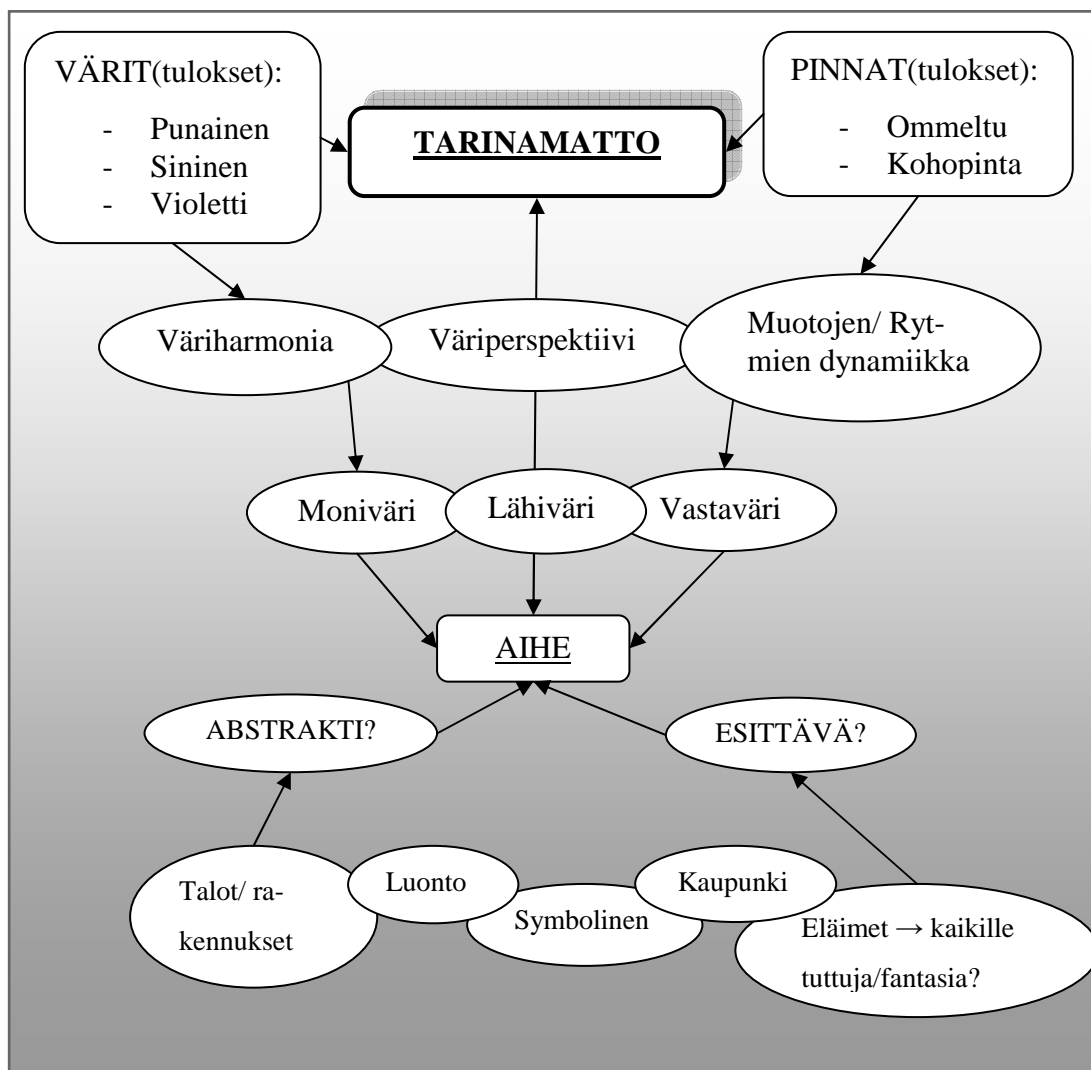
Pintastruktuurien vastauksista ei tullut loppujen lopuksi niin selkeitä, kuin mitä olin alun perin toivonut, toisaalta jostakin pinnasta voi kyllä olla melko vaikeaa lähteä muodostamaan jotakin selkeää mielikuvaa ja tämän kyllä huomasi lapsistakin, sillä monella oli aluksi hankaluuksia lähteä työstämään pintoja. Eräsikin poika tuskaili yhden oman ryhmänsä pintastruktuurin kanssa ja valitteli vain, ettei hänelle tule siitä

mitään mieleen, kun se on niin vaikea. On myös huomioitava, että kokeilutilkkujen väri saattoi vaikuttaa ainakin osaan vastauksista, vaikka ajattelin valkean olevan tässä tarkoituksessa kaikkein toimivin. Esimerkiksi kun vertaa pintojen A ja D tuloksia, on vastauksissa hämmästyttävän paljon yhtenäisyyttä, joka saattaa ainakin osin selittyä pinnan värillä, valkea kun mielletään yleisesti talven väriksi. Myös vuodenaika on saattanut vaikuttaa näihin vastauksiin, olihan talvi jo tuloillaan silloin kun tutkimusta tehtiin. C ja D ovat pinnoista sellaiset, jotka ovat herättäneet lapsissa mielenkiintoisimmat tulokset. D:ssä alun perin vastaukset näyttävät kovin yhtenäiseviltä, mutta lähempi tarkastelu osittaa, että niistä on löydettävissä monia eri mielipiteitä. Näiden tulosten perusteella lopullisessa työssä jollakin tavalla esille tulevat pinnat ovat siis pintakokeilut C ja D.

5 TARINAMATTO

5.1 Luonnostelua

Ensimmäisiä luonnoksia lähdin tekemään ideakartan pohjalta (kuva 25). Ideakarttaan on kerätty kuvamuotoon pääpiirteittäan kaikki tarinamaton syntyyn vaikuttavat asiat. Kuvasta käy mielestäni hyvin ilmi, että kaikki teoriasta omiin ideoihin linkitty tarinamattoon ja sen suunnitteluun. Ylimmäisenä kuvassa on itse matto, johon kaikki muu kuvassa oleva vaikuttaa. Tulokset vaikuttavat työn väreihin, mutta itse väreihin vaikuttaa myös värien teoria. Värit ja värien teoria liittyy olennaisesti itse työn kuva-aiheeseen, johon myös vaikuttaa työn tyyli, esittävä vs. abstrakti. Eli, vasta kun katsoo asioita käsitekartan muodossa, tajuaa kuinka konkreettisesti suunnittelu prosessissa kaikki aina vaikuttaa kaikkeen. Esimerkiksi abstrakti esittämistapa ei sulje aiheista pois sen enempää perinteistä maalaismaisemaa kuin täysin mielikuvituksen tuotoksena syntyvää lintuakaan. Käsitekartan jälkeen piirtelin auki kaikenlaisia ideoita, joita päässä pyöri. Kun olin saanut ”tyhjennettyä pääni”, lähdin miettimään, mitkä näistä ensimmäisistä ideoista olisivat sellaisia, joita matossa voisi oikeasti toteuttaa ja mitkä ovat sellaisia, joita kannattaa lähteä työstämään eteenpäin. Koska toimeksiantaja ei ollut esittänyt valmistettavan tekstiilin aiheesta mitään ajatuksia eikä toiveita, oli minulla käytössäni aivan vapaat kädet.

Kuva 25. Ideakartta aiheista

Etsin kirjoista ja Internetistä kuvia erilaisista villasta tehdyistä tekstiileistä. Tämän jälkeen keräsin kahden suomalaisen hyvinkin erityyylisen villaan erikoistuneen tekstiilitaiteilijan kotisivuilta joitakin inspiraatiokuvia (kuva 26) miettien mm. niissä käytettyjä tekniikoita, värejä, värien yhdistelemistä ja töiden sommittelua yleensäkin.

Kuva 26. Inspiraatiokuvia. (Arvilommi, 2009; Tikkanen, 2009)

Tämän jälkeen aloitin omien luonnosten työstämisen, tehdessä useita erilaisia luonnoksia ja kokeiluja, joissa mietin itse idean toimivuutta ja sen jatkokehittämismahdollisuuksia. Näiden ensimmäisten luonnosten ja kokeilujen pohjalta lähdin kehittämään ajatuksia eteenpäin ja päädyin tekemään seitsemän erilaista luonnosta, joista kolme oli selkeästi esittäviä (kuva 27) ja neljä hieman abstraktimpaa (kuva 28). Näissä luonnoksissa ei vielä mietitty ollenkaan värejä, vaan ainoastaan sommittelua ja aihetta, koska halusin ensin saada toimeksiantajalta hieman ajatusta siitä, että mihin suuntaan lähdetään etenemään. Kävin nämä luonnokset läpi ohjaavan opettajan kanssa, minkä jälkeen oli palaveri toimeksiantajan kanssa. Toimeksiantajana toimivan Savonlinnan perhepalvelukeskuksen työntekijät olivat luonnoksista oikein innostuneita ja heti mukana kehittämässä matolle erilaisia käyttötarkoituksia. Kun pohdimme yhdessä luonnoksia ja maton mahdollisia käyttökohteita, päätimme suosiolla jättää kaikkein esittävimmat kuvat pois, jottei työstä tulisi liian ”rajoitettu” ja siitä saataisiin mahdollisimman monikäyttöinen. Yhden luonnoksen yhteydessä (kuva 28, oikea yläreuna) esitin irrallisia/ vaihdettavia elementtejä (värejä, kuvia, jne.) ja he innostuivatkin tästä ajatuksesta, mahdollisuudesta vaihdella ja luoda työhön aina uusia ulottuvuuksia.

Kuva 27 Esittävät luonnokset.

Kuva 28. Abstraktit luonnokset

Kun aiemmin olin ollut yhteydessä toimeksiantajaan, olin tekemisissä vain yhden työntekijän kanssa, mutta tässä ensimmäisten luonnosten esittelytilaisuudessa oli mu-

kana koko työryhmä ja se valitsi yhteistuumin kaksi mielestään mielenkiintoisinta luonnosta jatkotyöstämistä varten. Seuraavaa tapaamiskertaa varten lähdin siis työstämään eteenpäin kissaluonnosta (kuva 27, ylhäällä vasemmalla) ja ikkunaluonnosta (kuva 28, ylhäällä oikealla). Toimeksiantajan toiveena oli, että työssä olisi tavalla tai toisella yhdistetty erikokoista ruudukkoa, mutta pitivät kuitenkin kuvassa 28 esiintyvää mustalla tehostettua ruudukkoa liian ”vankilamaisena”, joten jätin mustan värin uusista luonnoksista kokonaan pois ja lähdin etsimään uusia keinoja mm. kolmiulotteisen vaikutelman luomiseen. Miettiessäni ruutuja, tein useita erilaisia luonnoksia, joissa pyörittelin ruutuja erikokoisina ja mietin toimivaa sommitelmaa. Lähdin myös samalla hakemaan näihin luonnoksiin oikeita värejä. Näistä luonnoksista valitsin kaksi omasta mielestä parhaiten toimivaa (kuva 29) ja kävin ne läpi ohjaajan kanssa, minkä jälkeen vein ne toimeksiantajan nähtäväksi. Jälleen paikalla oli koko työryhmä ja se valitsi yhdessä tuumin mieluisimmaksi vaihtoehdoksi värikkäällä pohjalla olevan irrallisen kissan (kuva 29, oikealla).

Kuva 29. Parannellut luonnokset.

Tämän luonnoksen perusteella lähdin sitten miettimään lopullista mallia, ja pohtimaan työn sommitelmaa, värejä ja pintaa. Koska kyseessä on näinkin geometriset muodot, päätin toimivaan lopputulokseen pääsemiseksi käyttää suunnittelussa apuna kultaista leikkausta sekä Goethen teoriaa värien pinta-aloista ja niiden yhdistämisestä. Työn lopullisen koon sain määriteltyä siten, että päätin ensin maton korkeuden ja laskin leveyden kultaisen leikkauksen avulla. Mietin myös työn sommitelmaa kultaisen leikkauksen mukaisesti, jotta se olisi toimiva, mutta kuitenkin mielenkiintoinen ja valitsemani ratkaisut olisivat kuitenkin helposti perusteltavissa. Tässäkin vaiheessa piirtelin useita erilaisia vaihtoehtoja, mutta lopulta toimivimmaksi osoittautui kuvio, jossa on jaettu suorakulmiota aina vain pienempiin osiin kultaisen leikkauksen mukaisesti.

Mietin tuloksista esiin nousseita värejä punainen, violetti ja sininen ja tulin siihen tulokseen, että kaikkien kolmen värin yhdistelmällä työhön ei tule mielestäni riittävästi jännitettä, punaisen ja violetin yhdistelmä olisi taas ehkä liian tyttömäinen ja sinisen ja violetin yhdistelmä taas olisi ollut liian harmoninen, joten jäljelle jäi punainen ja sininen. Halusin kuitenkin tuoda työhön vähän enemmän väriä ja päätinkin näiden kahden värin lisäksi poimia mukaan vihreän, joka yleisesti koetaan rauhoittavana värinä mutta on myös punaisen vastaväri. Kokeiluissa tämä puna-vihreä pari tuntui taustassa melko toimivalta yhdistelmältä, sanotaanhan vastavärien myös tuovan työhön tiettyä jännitettä. Sininen jäi sitten käytettäväksi irrallisessa elementissä. Ajatus irrallisesta kissasta oli kovasti toimeksiantajan mieleen. Jo ensimmäisiin luonnoksiin kissan väriksi oli sen enempää tiedostamatta valikoitunut sininen, mikä vaikutti kaikin puolin toimivalle. Sininen kissan väri on myös siinä mielessä perusteltua, että sen värisiä kissoja ei oikeasti ole olemassa, vaan kyse on puhtaasti mielikuvituksesta ja lapset voivat esim. pohtia aikuisten kanssa sitä, mitä kissalle on tapahtunut, jotta siitä on tullut sininen.

Lähdin siis miettimään taustaa kahden eri sävyisen punaisen ja kahden eri sävyisen vihreän yhdistelmistä, jota pinta olisi hieman eläväisempi. Kun sitten yhdistin näitä värejä kuvioinnista tehtyyn luonnokseen, jouduin tekemään vielä useita pieniä muutoksia ja tässä vaiheessa otin mukaan myös keltaisen, jotta kuvioinnista tuli toimiva ja olin itse tyytyväinen (kuva 30). Tämän työn värien lopulliseksi suhteeksi tuli siis 6:6:3, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että työssä on kuusi osaa vihreää ja punaista ja kolme osaa keltaista. Kun noiden lukujen yhteenlaskettu summa on 15, jaetaan työ 15 yhtä suureen osaan ja esimerkiksi keltaisen osuus saadaan, kun tämä yksi osa kerrotaan kolmella, jne. Koska valmiiksi värjätyn villan värikartasta ei kuitenkaan löytynyt kuin yksi sopiva punainen, jouduin vaihtamaan toisen punaisen oranssiin väriin.

Kun värit oli saatu mietittyä, täytyi alkaa miettiä, kuinka yhdistän työhön pintastruktuureja. Tulosten perusteella lasten mielestä mielenkiintoisimpia olivat pinnat, joissa oli lähdetty tekemään selkeästi kolmiulotteista pintaa (kuva 10) sekä kokeilu, jossa oli ommeltua pintaa (kuva 11). Myös pinta, johon oli yhdistetty organzaa (kuva 8), oli tulosten perusteella oikeastaan aika mielenkiintoinen, sillä se oli ainut pinta, jonka kaikki vastaajat olivat kokeneet samalla tavalla. Tämän vuoksi oikeastaan valitsin myös tämän pinnan mukaan työhön. Nämä kaikki tutkimuksesta esiin nousseet pinnat ovat myös omasta mielestäni matossa toimivia sekä myös mielenkiintoisia.

Kuva 30. Lopullinen luonnos väreistä 1:4 (25cm x 40,5)

Maton valmistuksen aloitin villojen asettelulla. Tässä vaiheessa työ oli n. 20 % suurempi kuin, mitä valmiista työstä oli tarkoitus tulla, koska villa kutistuu aina huovutettaessa. Maton pohjalle laitoin valkeaa villaa, koska se on materiaalina halvempaa kuin värjätty, eikä ollut tarkoituksenmukaista lähteä tekemään kuviota kummallekin puolelle. Aloitin maton työstämisen käsin tasossa huovuttamalla ja kun olin saanut villat kiinnittymään toisiinsa ja kokonaisuudesta edes jotenkin hallittavan, pystyin kääntämään työtä ja aloittamaan rullaamalla huovuttamisen, mikä on suurissa töissä ehdottomasti tehokkain tapa työskennellä. Kun työ on saatu huovutettua halutun kovuiseksi, on seuraavana vaiheena kutistaminen. Koska työ oli edelleen melko iso ja sen käsin kutistaminen toivotonta, rullasin sen puuvillarullan ympärille niin, että välissä oli tekkokuitukangas estämässä yhteen huopumista ja pyöritin sen koneessa. Koneessa kutistetun maton suoristin ja tasoittelin huovuttamalla sitä vielä käsin sekä rullaamalla työtä.

Tämän jälkeen tein koneella ommeltavat pinnat, sekä kiinnitin käsin kolmiulotteiseksi tarkoitetut elementit sekä reunaan ohuen villasuikaleen pykäpistoilla, jotta työn ilmeestä tuli viimeistelty (kuva 31). Työskentelyn eri vaiheiden etenemisestä kokosin kuvakollaasin (liite 1). Kun itse matto oli tehty, aloitin kissan valmistuksen. Rungon kissalle (kuva 32) tein vaahtomuovista, johon pujotin jalkojen ja hännän kohdalle rautalankaa, raajojen liikutettavuuden vuoksi. Tämän jälkeen vuorasin koko komeuden villalla ja työstin käsin huovuttamalla. Viimeistelynä ompelin villalangalla kissalle silmät ja suun. Valmiiseen työhön kuuluu siis itse matto ja lisäksi irrallinen kissa (kuva 33).

Kuva 31. Valmis matto, n. 1m x 1,60m.

Kuva 32. Sininen kissa

Kuva 33. Valmis työ.

5.2 Arviointi

Arvioin valmista tarinamattoa TIE- malliin asetettujen tavoitteiden avulla. TIE- malli on Koskennurmi- Sivosen (2009) suomentama malli Lamb & Kallalin (1992) FEA-mallista, joka on alun perin tarkoitettu erityisvaatteiden suunnittelun avuksi, mutta jota voidaan soveltaa käytettäväksi myös muuhun suunnittelutyöhön. Myös TIE- mallissa on eritelty ne ominaisuudet, jotka vaikuttavat vaateen suunnitteluun. (Koskennurmi- Sivonen 2009.) Kaikkia näitä tässä mallissa esitettyjä kohtia ei voida suoraan käyttää kaikkien käsityötuotteiden arviointiin, mutta sieltä pystyy kuitenkin poimimaan olennaisia asioita mm. tarinamatton suunnittelun näkökulmasta. TIE- mallin keskiössä on käyttäjä, jonka näkökulmasta tuotetta tarkastellaan kolmen eri osa-alueen avulla, jotka ovat toimivuus, ilmaisevuus ja esteettisyys. Käyttäjän ympärillä on kulttuuri, joka vaikuttaa kaikkiin näihin edellä mainittuihin osa-alueisiin. (Koskennurmi- Sivonen 2009.) Lisäksi työn kokonaisarvioinnissa otan huomioon toimeksiantajalta tulleen palautteen.

Toimivuus

TIE- mallin mukaan toimivan vaateen ominaisuuksiin vaikuttaa mm. puettavuus, istuvuus, liikkuvuus, suojaavuus jne (Koskennurmi- Sivonen 2009). Kun näitä tuotteen toimivuuteen vaikuttavia ominaisuuksia pohtii tarinamatton kannalta, olennaisesti sii-

hen vaikuttavia tekijöitä ovat mielestäni mm. puhdistettavuus, liikuteltavuus, käyttömukavuus ja käytettävyys.

Suunnittelussa täytyi ottaa huomioon villan asettamat vaatimukset. Huovuttaminen ei välttämättä ole nykyään kovin yleinen mattojen valmistusmenetelmiä, eikä villa mikään kaikkein perinteisin valinta materiaaliksi, mutta molemmat ovat kuitenkin osoittautuneet mielestäni onnistuneiksi ja toimiviksi ratkaisuuksi. Materiaalina villa on käytössä *kestävä*, mutta on kuitenkin suhteellisen *helppo puhdistaa* myös kotikeinoin ja lisäksi se on käyttäjälle *miellyttävän tuntuinen* materiaali. Villa on myös melko kevyt materiaali, joten työntekijöiden on *helppo siirrellä* mattoa paikasta toiseen tai ottaa se tarvittaessa mukaan vaikka kotikäynnille. Ja koska työ on kevyt, pystyy sen halutesaan *ripustamaan* helposti myös vaikka seinälle. Maton suunnitteluvaiheessa korostui se, että tästä on tulossa ennen kaikkea käyttötekstiili ja mm. pintastruktuurien toimivuuteen ja kestävyys piti kiinnittää aivan toisella tavalla huomiota kuin, jos kyseessä olisi pelkästään seinävaate.

Ilmaisevuus

TIE- mallissa ilmaisevuuteen vaikuttavina asioina pidetään arvoja, roolia, itsearvostusta ja tuotteen statusta (Koskennurmi- Sivonen 2009). Tarinamaton ilmaisun lähtökohdista katsottuna villa on rikas materiaali. Sitä voidaan pitää itsessään jo mielenkiintoisena materiaalina ja siitä valmistetun tuotteen pinta on hyvin *eläväinen* sekä *lämmin*. Onnistuin mielestäni myös tuomaan muiden materiaalien avulla villaan ja villan käyttöön uusia ulottuvuuksia ja näin myös lisäämään työn *mielenkiintoa*. Pintastrukturi avasi uusia ovia ja auttoi hyödyntämään villan *monipuolisuutta*, sillä esimerkiksi villan ja tekokuidun yhdistäminen ei tullut kyllä aivan ensimmäisenä vaihtoehtona mieleen. Kuitenkin organzan kiiltävä pinta vain korosti villan omaa hieman karheaa, mutta pehmeää pintaa. Tarinamattoon kuvioaiheeseen liittyvän sinisen kissan pehmeiden muotojen avulla halusin tuoda hieman *vastakohtaisuutta* itse maton selkeille linjoille. Kissan avulla matosta syntyy entistä *moniulotteisempi* kokonaisuus, josta jokainen katsoja ja käyttäjä voi löytää itselleen jotain.

Esteettisyys

Esteettisyyteen TIE- mallin mukaan puolestaan vaikuttaa sommitteluelementit, suunnitteluperiaatteet, ihmisen ja vaateen (tässä tapauksessa maton) suhde (Koskennurmi-

Sivonen 2009.) Työn värit ovat *yhdessä toimivia*, ja kun ne pohjautuvat lasten omiin mielipiteisiin, oletan niiden olevan myös *lasten mieleen*. Tarinamaton värityksestä onnistuinkin mielestäni saamaan *lämpimän sävyisen* kokonaisuuden, jossa värien mitasuhteet ovat toisiinsa nähden tasapainossa. Tarinamatto on väreiltään *mielenkiintoinen*, eikä sitä ole värien avulla lähdetty sitomaan sukupuolirajoihin. Työssä käytetyt pintastruktuurit ovat *toimivia* ja tuovat työhön *vaihtelua* lisäten entisestään pinnan *eloisuutta* ja kokonaisuudessaan maton *moniulotteisuutta*. Käytetyt pintakuviointi menetelmät tuovat työhön *kontrastia*, luonnonkuitu- tekokuitu, pehmeä-karkea ja mattakiiltävä. Maton kuvioaihe ei ole vain vapaa kuvio vaan siinä on *symmetriaa*, jonka aiheita ei ole kuitenkaan lähdetty liiaksi rajaamaan. Maton kuvioaihe ei myöskään ole mielestäni tylsä tai liian täyteen tupattu pieniä yksityiskohtia ja *antaa näin tilaa lasten omalle mielikuvitukselle*. Vaikka olin mattoa tehdessäni laskenut tarkkaan kunkin värialueen koon jne, lopullisen työn kuviointi ei mene aivan yksi yhteen luonnoksen kanssa. Tämä johtui mm. siitä, että työstettäessä väriosat liikkuvat hieman, jolloin kuvio alkoi hieman elää.

Toimeksiantajan kommentit

Joulun alla 2009 vein maton toimeksiantajalle n. kuukauden koekäyttöä varten. Pyysin työntekijöitä kiinnittämään palautteessaan huomiota etenkin maton käyttökokemuksiin, mutta myös yhteistyön sujuvuuteen ja siihen, uskovatko he, että tarinamatosta on käytännön hyötyä juuri vastaajan oman työn kannalta.

Toimeksiantaja kokee, että työntekijät ovat saaneet vaikuttaa omalta osaltaan tarkoitettun maton valmistukseen, mutta siinä näkyy kuitenkin tekijänsä persoonallinen kädenjälki. Maton käyttökokemuksia käytännön asiakastilanteista ja terapiatyöstä saan vasta myöhemmin kevään aikana, joten niitä kommentteja en valitettavasti pysty liittämään tähän kirjalliseen raporttiin. Uskon kuitenkin, että vaikka kommentit tulevat tämän työn ulkopuolella, niistä on minulle käytännön hyötyä tulevaisuutta ajatellen. Kissan rakenne mietityttää toimeksiantajaa, mutta olen luvannut tarvittaessa miettiä ja korjata sitä käytössä ilmenneiden tarpeiden mukaan.

Toimeksiantajan palautteesta poimin muutaman lainauksen, joista käy ilmi työstä saamani palaute.

”Yleisellä tasolla voi kuitenkin sanoa, että tekstiilin värit, materiaalit, muoto ja mukana oleva kissa antavat eväitä vuorovaikutukseen ja tarinoiden syntymiseen terapiassa lapsen kanssa.” Perhepalvelukeskuksen henkilökunta

”Uskomme, että tekstiilistä, tarinamatosta on hyötyä tehtäessä terapiatyötä lapsen kanssa.” Perhepalvelukeskuksen henkilökunta

”Kokonaisuutena hieno työ.” Perhepalvelukeskuksen henkilökunta

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN TARKASTELUA

Tutkimuksen luotettavuudessa tarkastellaan tutkimustulosten ja tutkittavan todellisuuden eli teorian vastaavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun liittyy olennaisesti itse tutkija, tutkittava aineisto sekä tutkimusmenetelmän ja tutkimustulosten esittäminen, myös käsitteet validiteetti ja reliabiliteetti liitetään olennaisesti tutkimuksen tärkeimpiin ominaisuuksiin kuuluviksi. Laadullisen tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan perinteisesti tutkimuksen pätevyyttä eli onko tutkimuksella saatu mitattua sitä, mitä sillä oli tarkoituskin mitata ja sitä, ovatko tutkimuksesta saadut tulokset ja niistä tehdyt päätelmät ”oikeita” ja lisäksi, että onko tutkimus perusteellisesti tehty. Periaatteessa tutkimuksen validiteetin arvioimisen pitäisi olla helppoa, sillä sitä voidaan tarkastella vertaamalla mittaustuloksia mitattavan ilmiön todelliseen tietoon. Käytännössä tämä ei kuitenkaan ole niin helppoa ja ongelmana on usein se, ettei todellista tietoa ole käytettävissä. (Anttila 1998, 402–409; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tässä tutkimuksessa oli tarkoituksena selvittää lasten mielipiteitä erilaisista väreistä ja pinnoista ja käyttää sitten tätä tietoa suunnittelun apuvälineenä niin, että valmistettavaan työhön tulee sellaisia värejä ja pintoja, jotka herättävät juuri lapsissa mahdollisimman monipuolisesti erilaisia tuntemuksia ja ajatuksia. Etsin lasten tekemien kuvakollaasien aiheiden ja teorian välisiä yhtäläisyyksiä ja tämä teki jo oman hankaluutensa tutkimuksen pätevyyden saavuttamiseen, sillä ihmisen kokemus jostakin tietystä väristä on aina yksilöllinen, henkilökohtaiseen mielipiteeseen perustuva. Myös se, ettei ole koulutusta toisten tekemien kuvien analysointiin, heikentää tutkimuksen luotettavuutta osittain. Jotkut olivat myös selvästi keränneet kuvia vain näytetilkun värisestä, mikä ei kerro kovinkaan paljoa siitä, mitä tuntemuksia väri on lapsessa herättänyt,

eikä vastaa tutkimuksen tarkoitusta. Nyt jälkepäin mietittynä värien kohdalla näyttelküt eivät ehkä olleet kaikkien toimivin vaihtoehto. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista nähdä, toimisiko paremmin se, että lapsille annetaan sanoja (kesä, ilo, talvi, suru), joiden pohjalta he keräävät sellaisia värejä ja kuvia, mitä heille kyseisestä asiasta tulee mieleen. Näin näyttelkүн väri ei olisi ”sotkemassa” lasten ajatuksia. Pintojen kohdalla näin päin käännetty tutkimus olisi hieman hankala toteuttaa, koska mielikuvat tulevat juuri koskettamalla. Värin vaikutusta pintoja koskeviin vastuksiin olisi tietysti voinut minimoida sillä, että pintoja koskevat koetilkut olisivat olleet esimerkiksi laatikoissa, joista niitä olisi voinut vain tunnustella.

Tulkinnan validiteetin avulla tarkastellaan taas sitä, tulkitaanko aineistosta havainnoituja asioita oikein (Anttila 1998, 409). Tässä tapauksessa kun tutkimuksen tarkoituksena ei ollut lähteä analysoimaan itse töiden aiheita ja sitä, mitä joku lapsi on ajatellut juuri sitä tiettyä kollaasia kasatessaan, pystyin mielestäni poimimaan aineistosta tarvitsemiani vastauksia. Etsin lasten tekemistä kollaaseista sellaisia värejä ja pintoja, jotka ovat herättäneet lapsissa erilaisia tuntemuksia ja ajatuksia, siis sellaisia vastauksia, joihin ei ollut vastattu kaikkiin samalla tavalla, vaan niissä näkyi lasten omat ajatukset. Tuloksia kävin läpi teorian pohjalta vertaillen koko ajan esimerkiksi sitä, mitä teoriassa oli sanottu jostakin väristä ja minkä tyyllisiä kuvia/aiheita lapset olivat kollaaseihin keränneet.

Aineiston validiteetin avulla tarkastellaan sitä, vastaako saatu aineisto tutkittavaa ilmiötä, onko se tarpeeksi kattava ja vastaako aineiston kokoamistapa valittua analyysimenetelmää (Anttila 1998, 409). Havainnointi oli hyvä ja toimiva aineiston keruumenetelmä, mutta jos nyt tekisin samantyyllisen tutkimuksen, haluaisin ehdottomasti varta aikaa myös sille, että lapset saavat itse kertoa omista töistään. Näin saisi vielä syvempää tietoa lasten ajatusmaailmasta. En kuitenkaan ehkä saanut kollaasien avulla niin suoria vastauksia, kuin olin alun perin toivonut ja ajatellut, mutta tulokset olivat kuitenkin hyvänä pohjana mattoa suunnitellessani. Omien havaintojen ja tutkimustilanteessa syntyneiden tuotosten tueksi videoin testitilanteen, mutta en kuitenkaan saanut enää analysointivaiheessa videolta lisätietoa, vaan merkittävin tiedonlähde olivat koko ajan itse kollaasit. Videokamera myös kiinnosti alussa lapsia, mutta kun kamera oli pieni, he unohtivat pian sen olemassaolon ja maltoivat keksittyä olennaisimpaan. Sain tutkimuksen avulla vastauksia tutkimusongelmaan ja aineistosta nousi esiin

sellaisia värejä ja pintoja, jotka olivat selkeästi herättäneet lapsissa erilaisia mielipiteitä ajatuksia, joten tältä osin tutkimuksen aineisto vastasi tutkittavaa ilmiötä. Toisluokkalaiset tuntuivat olevan juuri sopiva ikäryhmä tämän tyyppiseen tutkimuksen tekemiseen, sillä nuoremmat vastaajat eivät ehkä olisi oikein jaksaneet keksittyä tehtävään ja vanhemmat taas olisivat ehkä saattaneet kokea tehtävän liian lapselliseksi. Nuoremmat vastaajat myös olisivat saattaneet keskittyä vielä enemmän omien mielikuvien sijasta etsimään esimerkiksi koetilkun värisiä kuvia, jolloin vastaukset eivät olisi luotettavia. Tämän tutkimuksen kannalta on siis aineisto mielestäni riittävän kattava sekä vastaa tutkittavaa ilmiötä.

Koska halusin saada selville juuri lasten omia mielipiteitä, valitsin kohderyhmäksi 8-vuotiaat lapset. Tämä oli kuitenkin jo ensimmäinen ongelma, sillä on tärkeää miettiä, kuinka lapsilta saadaan parhaiten tietoa ja juuri kysytyyn asiaan. Suoraan kysyttäessä on aina olemassa se riski, että lapset vastaavat vain sen, mitä haluamme heidän vastaavan, joten tuntui luonnolliselta tavalta lähteä hakemaan heiltä vastuksia menemällä mukaan heidän maailmaansa. Lasten tarkoituksena oli siis tehdä valmiista kuvista kuvakollaaseja sen mukaan, mitä heille tuli kyseisestä väristä tai pinnasta mieleen. Näiden lasten tekemien kollaasien avulla oli tarkoitus sitten lähteä hieman perehtymään lasten ajatusmaailmaan. Ongelmaksi muodostui kuitenkin se, että tutkimustulokset eivät olleet niin yksiselitteisiä, kuin mitä alun perin ajattelin, ja jotta niistä olisi saanut enemmän irti, olisi niistä pitänyt keskustella lasten kanssa ja pohtia, miksi juuri näin. Mutta toisaalta tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollutkaan saada yksiselitteisiä vastuksia, vaan enemmänkin suuntaa ja jollakin tavalla lasten omaa ääntä kuuluville suunnittelutyötä ajatellen, joten aineiston kokoaminen vastaa mielestäni valittua analyysimenetelmää.

Havaitsemisen ja ilmiön kuvaamisen validiteetilla tarkoitetaan puolestaan sitä, erottuuko tutkimuksen kuvauksessa ilmiön todelliset ja olennaiset piirteet ja erottuvatko pää- ja sivuseikat toisistaan (Anttila 1998, 409). Olennaista tässä tutkimuksessa oli pyrkiä löytämään sellaisia värejä ja pintoja, jotka ovat herättäneet lapsissa muita enemmän toisistaan poikkeavia mielipiteitä, koska silloin kyseinen väri/pinta on ollut lasten mielestä mielenkiintoinen. Kummastakin ryhmästä, väreistä sekä pinnoista, erottui selkeästi ne testitilkut, jotka olivat herättäneet muita enemmän hajontaa vas-

taukissa. Toisaalta se, että jokainen lapsi on vastannut saman värin kohdalla eri tavalla, heikentää myös vastauksen luotettavuutta, joten tämäkin oli ongelma analysoidessa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa Savonlinnan perhepalvelukeskukselle ns. terapiamatto/ seinätekstiili, jota toimeksiantaja pystyy hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti ja joka tuo uusia ulottuvuuksia kaikkien perhepalvelukeskuksen työntekijöiden käyttöön. Tekstiilissä oli tarkoituksena hyödyntää värejä ja erilaisia pintoja, koska osa lapsista aistii omaa ympäristöään koskettelemalla. Tarinamaton suunnittelu antoi myös mahdollisuuden kahden täysin erilaisen alan yhdistämiselle ja muistutti eri alojen välisen yhteistyön tarpeellisuudesta.

Kun valitsin työn materiaaliksi villan, astuin tietoisesti melko vieraalle maaperälle. Uudehkoon materiaaliin tutustuminen ja sen monipuolinen käyttö olikin yksi työn tärkeimpiä tavoitteita. Halusin saada villaan lisää tuntumaa ja oppia työstämään sitä. Työn edetessä opin myös, ettei omaa tietämättömyyttään tarvitse pelätä, sillä asioihin on tapana yleensä löytyä vastaukset.

Huovuttamisesta löytyy runsaasti perustason tietoa mm. erilaisista kirjoista, mutta syvempää tietoa ei olekaan enää nidottu kirjoihin ja kansiin. Kun olin aikani pyöritellyt villaa ja miettinyt erilaisia vaihtoehtoja ymmärsin, ettei ole olemassa vain yhtä ainoa tapaa tehdä jotain asiaa, vaan samaan lopputulokseen voi päästä monella eri tavalla. Myös syvemmän perehtymisen kautta löysin ns. hiljaista tietoa ja moneen kokeiluun päädyinkin erehdyksen ja sitä myötä siis oivaltamisen kautta. Maton suunnittelussa ja valmistuksessa minua kiehtoi suuresti ajatus siitä, että villan kanssa työskennellessäni näen konkreettisesti materiaalin kehittymisen ja synnyn koko ajan. Mielenkiintoisen työstä tekee myös se, että oma kädenjälki näkyy koko työssä alusta loppuun, tuoden siihen näin myös uniikin leiman, sillä toista täysin samanlaista mattoa tuskin tulee missään vastaan.

Yhteistyö toimeksiantajan kanssa sujui koko prosessin ajan ongelmitta. Toimeksiantaja oli koko ajan hyvin kiinnostunut ja innostunut työstä ja yhteistyö oli molemmin puolin sujuvaa. Lähes koko perhepalvelukeskuksen henkilökunnan kanssa olleet yhtei-

set tapaamiset toivat aina uutta uskoa omaan tekemiseen ja niistä jäi itsellekin aina innostunut ja positiivinen olo. Vaikka olin jo valinnut työssä käytettävän materiaalin valmiiksi, toimeksiantaja ei kokenut, että se olisi missään vaiheessa ollut työn rajoitteena. Päinvastoin, työntekijät kokivat saaneensa vaikuttaa myös itse maton syntyyn ja siinä käytettyihin ratkaisuihin. Työn värejä toimeksiantaja piti ehdottomasti yhtenä työn kantavista voimista. Toimeksiantaja pitää myös moniammatillista yhteistyötä tärkeänä ja työntekijät kokevat siitä olevan hyötyä, kun mietitään lasten ja lapsiperheiden elämää ja perheiden tukemista. Toimeksiantajalta tullessa palautteessa olisin kuitenkin toivonut selkeästi olevan eri ammattialojen edustajien kommentteja ja pohdintaa mm. siitä, kokevatko he jotain eroja siinä, kuinka he voivat hyödyntää tarinamattoa juuri omassa työssään. Luulin myös palautetta kysyessäni ilmaisseeni itseäni niin, että tahdon eri henkilöiden palautetta erikseen, enkä vain yleistä pohdintaa. Myös käyttökokemusten puuttuminen on erittäin valitettavaa, sillä lasten omat kommentit olisivat kertoneet parhaiten siitä, kuinka olen tavoitteissani onnistunut.

Vaikka tämä on ollut kaiken kaikkiaan melko pitkä projekti, lähes vuoden päivät. Suurin osa työn tekemisestä on kuitenkin ajoittunut syksyille 2009. Toisaalta pitkä aikaväli on ollut hyvä asia, sillä asioita on saanut miettiä rauhassa, eikä ole ollut kauheaa hoppua tehdä. Väljä aikataulu toi mukanaan myös sen, että välillä oli aikoja, jolloin en jaksanut panostaa koko työhön ollenkaan ja välillä oli hieman hankalaa sitten saada itseään taas kiinnostumaan työstä. Tiiviimpi aikataulu olisi ainakin tämän ongelman sulkenut pois, mutta tuonut mukanaan vastaavasti kiireen, jolloin kaikkia asioita ei olisi ehkä sisäistänyt niin hyvin.

Miettiessäni tämän tutkimuksen lopputuotoksena syntyneen tarinamaton käyttömahdollisuuksien laajentamista, törmäsin sadutukseen, joka on 90-luvun puolivälissä kehitetty menetelmä lasten kuuntelemiseksi. Sadutus on siis menetelmä, jonka avulla pyritään luomaan lapsille mahdollisuus tuoda esille omia ajatuksiaan ja omaa kulttuuria, heidän omien ajatustensa kautta. Menetelmän perusidea on yksinkertainen. Paikalla on kertoja tai kertojia ja kuuntelija, työvälineiksi riittää kynä ja paperi. Työntekijä sanoo lapselle: ”Kerro satu, juuri sellainen kuin itse haluat.” Ammatillaiset kirjaavat lasten kertomukset sanatarkasti ylös ja lopuksi he vielä lukevat tarinan lapselle, jolloin heillä on vielä mahdollisuus korjata tai muuttaa sitä. Menetelmässä osoitetaan, että työntekijät ovat kiinnostuneita lapsista ja siitä, mitä heillä on kerrottavanaan ja tämä mahdol-

listaa lasten ja ammattilaisten välinen vuorovaikutuksen. (Karlsson 2003, 34–44; Karlsson 1999, 23–24, 61.) Koska sadut ja tarinat kuuluvat oleellisena osana lasten maailmaan, on niiden hyödyntäminen lasten auttamisessa mielestäni loistava ajatus. Olisikin mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe lähteä miettimään, kuinka muotoilun avulla voitaisiin tuoda uusia ulottuvuuksia käytettäväksi sadutuksen apuvälineenä. Ja jatkossa samantyylistä työtä voisi soveltaa myös kehitysvammaisten tai erityistuen tarpeessa olevien lasten kanssa työskentelyyn.

Kaikesta huolimatta olen päässyt matkani määränpäähän ja omasta mielestäni ihan kunnialla. Olen itse loppujen lopuksi hyvin tyytyväinen tarinamattoon, vaikka usko omaan tekemiseen ja työn tarpeellisuuteen oli matkalla useammankin kerran hieman koetuksella. Kulkemani polku on ajoittain ollut kivinen, mutta matka kannatti kuitenkin tehdä ja toivon, että pysytyn oikeasti hyödyntämään tässä työssä oppimaani myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Aaltonen, Marjo ym. 2002. Lapsen aika. Porvoo: WSOY.

Almqvist, Fredrik 2004. Bio-psykososiaalinen viitekehys. Teoksessa Moilanen, Irma ym.(toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Almqvist, Fredrik & Moilanen, Irma 2004. Biologiset tekijät. Teoksessa Moilanen, Irma ym. (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Anderson Feisner, Edith 2000. Colour. Fairchild Publications, Inc.

Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.

Anttila, Pirkko 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Arnkil, Harald 2007. Värit havaintojen maailmassa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisuja B85. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Boncamper, Irma 1999. Vaatetusalan materiaalit. WSOY.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Friis, Leena, Eirola, Raija. & Mannonen, Marjatta 2004. Lasten ja nuorten mielenterveysyö. Vantaa: WSOY.

Heikkinen, Anneli 2005. Terveyskeskuslääkäri ja lasten mielenterveysyö. Tampereen yliopisto. Lääketieteen laitos. Akateeminen väitöskirja. Tampereen Yliopistopaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Huttunen, Martti 2005. Värät pintaa syvemmältä. Porvoo: WSOY.

Itten, Johannes 1998. Värät taiteessa. Appl, Wemding.

Itä-Savon sairaanhoitopiiri, Sosteri 2009. WWW-dokumentti.

<http://www.isshp.fi/index.asp> Luettu 13.1.2010. Ei päivitystietoja

Jarasto, Pirkko & Sinervo Nina, 2000. Kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jurvèlius, Nelly 1993. Taide parantaa. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Karlsson, Liisa 1999. Saduttamalla lasten kulttuuriin. Verkostotyön tuloksia kuperkeikkakyydissä. Stakes. Raportteja 241. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Karlsson, Liisa 2003. Sadutus Avain osallistuvaan toimintakulttuuriin. Opetus 2000. Juva: WSOY.

Koskennurmi- Sivonen, Ritva 2009. Käsiyötuote. WWW-dokumentti.

<http://www.helsinki.fi/~rkosken/kasityotuote> Luettu 7.1.2010. Ei päivitystietoja.

Lasten oikeuksien sopimus. WWW-dokumentti.

http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus. Ei päivitystietoja. Luettu 7.5.2009

Lastenpsykiatria. WWW-dokumentti.

<http://www.hus.fi/default.asp?path=1,32,660,548,645,638>. Ei päivitystietoja. Luettu 29.4.09

Lönnqvist, Jouko & Lehtonen Johannes 2008. Psykiatria. Teoksessa Lönnqvist, Jouko ym. (toim.) Psykiatria. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Taipale, Vappu 1998. Lasten mielenterveystyö. Porvoo: WSOY.

Pilin, Alexander, 2009. WWW-dokumentti.

<http://www.udm.ru/culture/Pilin/message.html> Ei päivitystietoja. Luettu 15.10.2009.

Pusa, Unto 1995. Väri- muoto- tila. Espoo: Otakustantamo Oy.

Rihlana, Seppo 1997. Värioppi. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Rihlana, Seppo 2000. Valaistus ja värit sisustussuunnittelussa. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Räsänen, Riitta 1994. Esikoululaisten luova toiminta päiväkodissa - terapeutin väylä oppimiseen. Teoksessa Ahonen-Eerikäinen, Heidi (toim.) Taide psykososiaalisen työn välineenä. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Julkaisusarja B. Pieksämäki: Raamattutalo.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. . KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Tampere. WWW-dokumentti. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html Ei päivitystietoja. Luettu 11.1.2010.

Sjöberg, Gunilla 1999. Huopa käsityötuotteesta taiteeseen. Berlings Skogs.

Verner-Bonds, Lilian 1999. Väriterapia. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Wetzer, Hannele 2000. Värivaaka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

KUVALUETTELO

Kuva 1: Syvyysvaikutelma. Arnkil, Harald 2007. Värit havaintojen maailmassa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisuja B85. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kuva 2: Itten, Johannes 1975. Design and form : the basic course at the Bauhaus. London: Thames and Hudson Ltd.

Kuva 3. Vastavärit. Arnkil, Harald 2007. Värit havaintojen maailmassa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisuja B85. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kuva 4. Tasavälisen raidoituksen aiheuttama liikevaikutelma. Rihlama, Seppo 1997. Värioppi. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kuva 5. Tasaraitainen ja aaltoileva kuvio. Rihlama, Seppo 1997. Värioppi. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kuva 26. Inspiraatiokuvia. Arvilommi, Karoliina, 2009. www-sivut: <http://www.4felts.com/> Ei päivitystietoja. Luettu 30.10.2009; Tikkanen, Maisa www-sivut: <http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/taiteilijatverkossa/tikkanen/index> Ei päivitystietoja. Luettu 30.10.2009.

Liite 1 Kuvakollaasi

